

Päivi Kumpula

Tilinpäätösanalyysi investointisuunnitelmien tukena kohdeyrityksessä

Opinnäytetyö

Kevät 2015

Liiketoiminnan ja kulttuurin yksikkö

Tradenomi Amk

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketalouden ja kulttuurin yksikkö

Tutkinto-ohjelma: Tradenomi koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Laskentatoimi

Tekijä: Päivi Kumpula

Työn nimi: Tilinpäätösanalyysi investointisuunnitelmien tukena kohdeyrityksessä

Ohjaaja: Juhani Palomäki

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 75

Liitteiden lukumäärä: 6

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää pienen Etelä-Pohjanmaalla toimivan kiinteistöhuoltoon, maan- ja pihanrakennukseen erikoistuneen osakeyhtiön taloudellista tilannetta tilinpäätösanalyysin avulla. Omistaja-näkökulmasta tehty analyysi käytti mittauskohteina yrityksen terveystriangelin pohjalta kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Tarkentaviksi analyyseiksi valittiin lisäksi kassavirtalaskelma ja trendianalyysi. Näiden analyysien antaman informaation avulla pohdittiin myös investointimahdollisuuksia. Teoreettinen viitekehys pyrittiin kirjoittamaan mahdollisimman tiiviiksi, joten lukijan odotetaankin omaavan kirjanpidollisia perustietoja.

Tutkimuksessa saadut tunnusluvut olivat työn kvantitatiivista eli määrällistä ulottuvuutta. Tuloksia verrattiin toisiin saman alan yrityksiin Toimiala Online tutkimustietokannan kautta ja numeroita tulkittiin ja analysoitiin toisistaan johtuvina.

Analysoinnissa korostui kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tärkeys. Tutkijan rooli painottui siinä, miten taitavasti tietoja numeroiden taustalla pystyttiin oivaltaamaan, sillä pelkät tunnusluvut numeroina eivät sinällään antaneet kuvaa yrityksen taloudesta. Tilinpäätös- ja trendianalyysiin sekä kassavirtalaskelmaan käytettiin Yritys Oy:n ja toimialan tilinpäätöstietoja vuosilta 2011–2013. Tutkimus tehtiin aikasarja-analyysia käyttäen. Analysoinnin tukena tuloksia esitettiin Excel-kuvioiden ja taulukoiden avulla. Tutkimuksessa painottuivat arvot: objektiivisuus, avoimuus, hyödyllisyys ja käyttökelpoisuus.

Tutkimuksen perusteella Yritys Oy:n taloudellista tilaa voidaan pitää hyvänä ja vakaana, vaikka vaihteluita vertailuvuosien välillä olikin. Saatujen tulosten valossa yrityksellä on hyvät edellytykset investointien tekemiseen.

Toimeksiantajan, Yritys Oy:n toivomuksesta tilinpäätöstietoja ei esitetä lopullisessa työssä.

Avainsanat: kannattavuus, maksuvalmius, tilinpäätösanalyysi, tunnusluku, vakavaraisuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Bachelor of Business Administration

Specialisation: Accounting

Author/s: Päivi Kumpula

Title of thesis: Analysis of financial statements as support of investments

Supervisor: Juhani Palomäki

Year: 2015

Number of pages: 75

Number of appendices: 6

The objective of the thesis was to find out, with the analysis of financial statements, the economic situation of a small incorporated company operating in South Ostrobothnia. The company is specialized in real estate maintenance, excavation and yard building. The analysis, made from the owner's point of view, used profitability, solvency and liquidity as the targets for measurement, based on the health triangle of the company. Furthermore, cash flow statement and trend analysis were chosen as more specific analyses. With the help of the information derived from these analyses, investment opportunities were also thought about. An attempt was made to make the theoretical section as tight as possible, and it is expected that the reader is familiar with the basics of bookkeeping. The indicators received in the study were quantitative. The results were compared with those from other companies in the same field through the Toimiala Online database, and the figures were interpreted and analyzed as caused by each other.

In the analysis, the importance of a qualitative approach was emphasized. The researcher's role was emphasized in how skillfully she was able to realize the information behind the figures, because mere numeric indicators as such do not describe the economy of the company. The financial data of Company Ltd. was used for an analysis of financial statements and trend analysis and for a cash flow statement from the years 2011–2013. The study was conducted using time series analysis. The results were presented with the help of the Excel figures and tables as support of the analysis. In the study, objectivity, openness, usefulness and usability were emphasized as values. On the basis of the study, the economic state of Company X can be considered good and steady, even though there was variation between the years of comparison. In the light of the obtained results, the company has good preconditions for investments. At Company X's request, the principal's financial data is not presented in the final version of the work.

Keywords: analysis of financial statements, indicator, liquidity, profitability, solvency

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	1
Thesis abstract.....	2
SISÄLTÖ.....	3
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	5
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	7
1 JOHDANTO.....	8
1.1 Opinnäytetyön rajaus, tausta ja tavoite.....	8
1.2 Opinnäytetyön rakenne.....	9
2 TILINPÄÄTÖSANALYYSI.....	11
2.1 Tilinpäätöksen tarkoitus ja laatiminen.....	11
2.2 Tuloslaskelma.....	13
2.3 Tase.....	14
2.4 Liitetiedot.....	14
2.5 Tilinpäätösanalyysin määritelmä.....	15
2.6 Tilinpäätösanalyysin tasot.....	16
2.6.1 Tunnuksanalyysi.....	16
2.6.2 Tilinpäätösanalyysi.....	17
2.6.3 Yritystutkimus.....	17
2.7 Tilinpäätösanalyysin käyttäjät.....	19
2.8 Tilinpäätösanalyysin vaiheet ja menetelmät.....	20
2.9 Tilinpäätöstietojen oikaiseminen analyysia varten.....	22
2.9.1 Tuloslaskelman oikaisu.....	22
2.9.2 Taseen oikaisu.....	25
2.10 Investoinnit.....	26
3 TUNNUSLUKUANALYYSI JA SEN TULKINTA.....	28
3.1 Yrityksen terveystilanne.....	29
3.2 Kannattavuuden tunnusluvut.....	30
3.2.1 Liikevaihdon kehitysprosentti.....	31
3.2.2 Käyttökateprosentti.....	31
3.2.3 Liiketulosprosentti.....	32

3.2.4	Nettotulosprosentti.....	32
3.2.5	Rahoitustulosprosentti	33
3.2.6	Kokonaispääoman tuotto-prosentti (ROA)	33
3.2.7	Sijoitetun pääoman tuotto-prosentti (ROI).....	34
3.2.8	Oman pääoman tuotto-prosentti (ROE)	35
3.3	Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	36
3.3.1	Omavaraisuusaste.....	36
3.3.2	Gearing (Nettovelkaantumisaste)	37
3.3.3	Velkaantumisprosentti.....	38
3.3.4	Vieraan pääoman takaisinmaksukyky.....	38
3.4	Maksuvalmiuden tunnusluvut.....	39
3.4.1	Quick ratio.....	39
3.4.2	Current ratio.....	40
3.4.3	Rahoitustulosprosentti	41
3.5	Kiertoaika- eli tehokkuusluvut	41
3.5.1	Myyntisaamisten kiertoaika.....	41
3.5.2	Ostovelkojen kiertoaika.....	42
3.6	Kassavirtalaskelma	42
3.7	Trendianalyysi.....	45
4	YRITYS OY:N TUNNUSLUKUJA	46
4.1	Yritys Oy ja maanrakennus toimialana.....	46
4.2	Tilinpäätökseen oikaisut.....	47
4.3	Toiminnan laajuus.....	48
4.4	Kannattavuuden tunnusluvut	50
4.5	Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	56
4.6	Maksuvalmiuden tunnusluvut.....	59
4.7	Kiertoaikojen tunnusluvut.....	61
4.8	Kassavirtalaskelma	63
4.9	Trendianalyysi.....	65
4.10	Johtopäätökset.....	67
5	POHDINTA	71
	LÄHDELUETTELO.....	73
	LIITTEET.....	75

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1 Yritystutkimus, tilinpäätösanalyysi ja tunnuslukuanalyysi.....	16
Kuvio 2 Yrityksen reaali- ja rahaprosessin yhteys eri analyysimuotoihin	19
Kuvio 3 Tilinpäätösanalyysin vaiheet	22
Kuvio 4 Yrityksen terveyskolmio: tilinpäätösanalyysin mittauksen kohteet	30
Kuvio 5 Henkilökunnan määrä 2011–2013	48
Kuvio 6 Liikevaihdon kehitys 2011–2013	49
Kuvio 7 Yritys Oy:n lyhyen aikavälin kannattavuus 2011–2013	50
Kuvio 8 Käyttökateprosentin kehitys 2011–2013	51
Kuvio 9 Liiketulosprosentin kehitys vuosina 2011–2013	52
Kuvio 10 Nettotulosprosentin kehitys vuosina 2011–2013.....	53
Kuvio 11 Omavaraisuusaste 2011–2013	57
Kuvio 12 Yritys Oy:n ja toimialan velkaantuneisuusprosentti 2011–2013	58
Kuvio 13 Yritys Oy:n vakavaraisuus 2011–2013.....	59
Kuvio 14 Current Ratio 2011–2013.....	60
Kuvio 15 Rahoitustulosprosentti 2011–2013.....	61
Kuvio 16 Myyntisaamisten kiertoaika 2011–2013	62
Kuvio 17 Ostovelkojen kiertoajat 2011–2013.....	63
Taulukko 1 Yritys Oy:n toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut 2011–2013	48
Taulukko 2 Yritys Oy:n kannattavuuden tunnusluvut 2011–2013	50

Taulukko 3 Yritys Oy:n vakavaraisuuden tunnusluvut 2011–2013.....	56
Taulukko 4 Yritys Oy:n maksuvalmiuden tunnusluvut 2011–2013.....	59
Taulukko 5 Yritys Oy:n kiertoaikaluvut 2011–2013	61
Taulukko 6 Yritys Oy:n investointien tulorahoitusprosentti 2011–2013.....	65

Käytetyt termit ja lyhenteet

Kvantifiointi	Antaa vastauksia tutkittavasta aineistosta. Aineistosta tuotetaan määrällisiä tuloksia.
Mittari	Tunnusluku, jota käytetään analysoitaessa yrityksen eri osa-alueita.
Mittauskohde	Tässä työssä tarkoitetaan maksuvalmiutta, vakavaraisuutta ja kannattavuutta.
Relevantti	Oikean ja sopivan tunnusluvun valinta ko. päätöksentekoon tai tilanteeseen.
Reliabiliteetti	Tunnusluvun luotettavuus eli kyky antaa ei-sattumanvaraisia mittaustuloksia mittauksen kohteesta.
Validiteetti	Tunnusluvun kyky mitata sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Miten hyvin tutkimuksessa käytetty mittaus- tai tutkimusmenetelmä mittaa juuri sitä tutkittavan ilmiön ominaisuutta, mitä on tarkoituskin mitata. Validiteetin puuttuminen tekee tutkimuksesta vertailukelvottoman.

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön rajaus, tausta ja tavoite

Opinnäytetyössä käsitellään tilinpäätösanalyysia sekä investointimahdollisuuksia tutkimustulosten pohjalta, pienen osakeyhtiön kannalta. Talouden selvittäminen on aina ajankohtainen asia, varsinkin talouden taantumien aikoina. Vaikka analyysin tulokset kertovatkin menneestä ajasta, antavat ne kuitenkin aina reunaehdot taloutta koskevalle päätöksenteolle. Yrityksen täytyy olla kiinnostunut talouden realiteeteista, etteivät asiat tulisi yllätyksinä. Tunnusluvut sinänsä eivät vielä kerro mitään, ellei niitä osata tulkita. Päätelmien tekeminen onkin analyysin tärkein vaihe. Saatuja tuloksia tulkitaan sanallisesti ja graafisessa muodossa. Jotta yrityksen taloudellisista toimintaedellytyksistä saataisiin luotettavampi kuva, on syytä tutkia yrityksen tilannetta usean vuoden aikajänteellä. Tällöin tarkastellaan tunnuslukujen tasoa ja tunnuslukujen kehityssuuntia.

Asiaan perehtyminen osoitti, että tilinpäätösanalyysi aihekokonaisuutena on erittäin laaja, ja siitä on hyvin monia erilaisia versioita, myös tunnuslukujen laskenta-kaavat poikkeavat jonkin verran toisistaan. Tästä johtuen teoreettinen viitekehys on pyritty tiivistämään mahdollisimman tiiviiseen muotoon, sisältäen tilinpäätösanalyysin perusteet ja lähtökohdat. Työn pohjana on käytetty pääsääntöisesti Yritystutkimus ry:n kaavoja ja periaatteita. On tärkeää huomioida, että empiirisen osuuden tunnusluvut ovat laskettu eri vuosina samalla tavoin tehdyillä oikaisulla ja laskentakaavoilla.

Opinnäytetyön pääpaino on kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuteen liittyvien tunnuslukujen analysointi, sekä niihin vaikuttavat tekijät. Työhön on liitetty myös kassavirtalaskelma ja trendianalyysi. Niiden tarkoituksena on selvittää ja tarkentaa yrityksen taloudellista tilaa ed. mainittujen seikkojen pohjalta. Työn empiirinen osuus pohjautuu Yritys Oy:n, jota nimitystä kohdeyrityksestä jatkossa käytetään, vuosien 2011–2013 tilinpäätöstietojen pohjalta laskettaviin tunnuslukuihin ja niiden analysointiin. Maksuvalmiutta käsitteleviin tunnuslukuihin on otettu mukaan myös kiertoaikalukuja, koska tietoa halutaan myös näistä osa-alueista. Toimintaa verrataan tunnuslukujen pohjalta muihin alalla toimiviin yrityksiin Toi-

miala Onlinen tilinpäätöstietojen kautta saatavan materiaalin puitteissa. Työn lähtökohtana on, että lukijalla on kirjanpidolliset perustiedot. Kirjanpidollisia eriä, tuloslaskelmaa ja tasetta ei käydä yksityiskohtaisesti tässä työssä läpi.

Toimeksiantaja haluaa selvittää millaiset ovat yrityksen taloudelliset toimintaedellytykset kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden suhteen ja miten ne ovat muuttuneet vuosina 2011–2013. Tämä on työn *tutkimusongelma*. Halutaan myös selvittää mahdollisia ongelmakohtia yrityksen terveystriangelman puitteissa sekä syitä ja ratkaisuja niihin.

Osaongelmana kartoitetaan yrityksen investointimahdollisuuksia saatujen tietojen perusteella.

Työn keskeisimpiä tavoitteita on tuottaa Yritys Oy:n omistajalle, omistajänäkökulmasta, selkeää ja ymmärrettävää tietoa tilinpäätöstietojen pohjalta yrityksensä taloudellisesta tilasta tunnuslukuanalyysin avulla. Koska kyseessä on pieni osakeyhtiö, osakekohtaiset tunnusluvut ja niiden analysointi on rajattu työn ulkopuolelle. Toinen päätavoite on selvittää mittauskohteiden yhteys toisiinsa sekä mittareilla saatavien tunnuslukujen perusteella pohditaan miten yritys toimintaansa kehittämällä saa aikaan positiivisia vaikutuksia yrityksen talouteen, sekä mahdollistaa ja edesauttaa investointien suunnittelua. Tunnuslukuja valittaessa on tärkeää käsitellä laskettujen tunnuslukujen reliabiliteettia sekä validiutta kohdeyrityksen kannalta, jotta tavoite saavutettaisiin. Nimenomaan reliabiliteetin ja validiteetin saavuttamiseksi tunnuslukuja valikoitui suhteellisen suuri joukko, jotta mittauskohteista saataisiin mahdollisimman relevantteja tietoja. Aiheen valintaan vaikutti olennaisesti yrittäjän halu selvittää yrityksen taloudellista tilaa sekä sen kehittymismahdollisuuksia. Kirjoittajan osalta kiinnostus taloushallintoon antoi inspiraation ko. työn toteuttamiseen sekä halu tuottaa hyödyllistä informaatiota käytännössä oppimansa perusteella.

1.2 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö jakautuu viiteen päälukuun. Toisessa pääluvussa käydään läpi tilinpäätösanalyysin valmisteleava kokonaisuus lähinnä ammattikirjallisuuden pohjau-

tuen. Luvussa kolme keskitytään tunnuslukuanalyysin tunnuslukuihin. Luku aloitetaan yrityksen terveystarkastelulla, joka perustuu aiheen kolmeen pääteki- jään, kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen. Tämän jälkeen on kerrottu tunnuslukujen taustaa, sekä liitetty laskentakaavat ja mahdolliset suositu- sarvot. Tämä luku sisältää myös teoreettisen tiedon kassavirtalaskelmasta ja trendianalyysistä.

Luku neljä, työn empiirinen osuus kohdistuu tutkimuskohteen havainnointiin ja mit- taamiseen. Luku sisältää Yritys Oy:n tunnuslukuja vertailtuina samaan toimialaan. Tunnuslukuja on vertailtu kuvioissa Toimiala Online antamiin tuloksiin. Tässä lu- vussa käsitellään myös tunnuslukujen merkitystä investointien kannalta. Luvun neljä viimeisessä alaluvussa, johtopäätöksiä, tulee esiin kirjoittajan näkemyksiä ja analysointia Yritys Oy:n taloudellisesta tilanteesta ajanjakson aikana. Investointi- mahdollisuuksien käsittely sisältyy pääosin tähän lukuun. Tärkeää ja täydentävää lisäinformaatiota toi Yritys Oy:n toimitusjohtajan kanssa käydyt keskustelut. Käy- tännön toiminnan tunteminen selventävät yrityksen kirjanpidon eriä ja toimintastrat- egiaa. Viimeiseen lukuun, lukuun viisi, kiteytyy tutkimuksen tavoitteiden saavut- taminen ja työn onnistuminen.

2 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

1980-luvun taitteessa aikaisemmin käytössä ollut nimitys taseanalyysi muuttui tilinpäätösanalyysiksi. Tuolloin yritysten asema ja toimintaympäristö yhteiskunnassa muuttui. Toiminnassaan yritykset alkoivat huomioida myös muun kuin fyysisen ympäristönsä, kehittämällä mm. ympäristövastuuta ja henkilökunnan hyvinvointia, mikä samalla myös toi uudenlaisia sidosryhmiä yritykselle. Muutoksista johtuen taseanalyysiä informaatiomuotona laajennettiin, ja nimityksenä alettiin käyttää tilinpäätösanalyysia.

Kiinnostus yrityksistä kasvoi teollisuuden kasvaessa sekä siirryttäessä yhä keskeisemmin palveluyhteiskuntaan. Erilaiset lakimuutokset edesauttoivat tilinpäätöstietojen helpomman saatavuuden. Vuosien saatossa mittareina käytetyt tunnusluvut ovat lisääntyneet. Tänä päivänä liiketoiminnan nopea muutos pakottaa kehittämään tai muuttamaan sekä seuraamaan yrityksen toimintaa analyysien pohjalta saatavien tunnuslukujen perusteella (Kettunen, Mäkinen & Neilimo 1980, 8–9, 30–31, 123–125.)

2.1 Tilinpäätöksen tarkoitus ja laatiminen

Viimeisten vuosikymmenien suuret rakennemuutokset ovat muuttaneet eri sidosryhmien tiedonsaanti tarpeita yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Erityisesti on kasvanut osakkeiden arvoon liittyvä tiedon halu. Kiristyneessä taloustilanteessa luotonantajat ovat entistäkin kiinnostuneempia yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä yritystutkimuksen tasolla. Vaikka tilinpäätöstä koskevaa lainsäädäntöä on muutettu lähivuosienkin aikana sekä yhtenäistetty kansainvälisesti, ovat käytännöt silti melko kirjavina. Yritystutkimus (aikaisemmin Yritystutkimusneuvottelukunta) julkaisi 1974 ensimmäisen oppaan, joka antoi suuntaviivoja oikaistuille tilinpäätöstiedoille sekä käsitteille, tunnusluvuille sekä tulkintaperiaatteille (Laitinen 1992, 9–11).

Tilinpäätösanalyysin pitkästä historiasta huolimatta, teoreettista tutkimusta siitä on tehty varsin vähän. Ei ole kehitetty yrityksen menestymisen arviointimenetelmää, joka pystyttäisiin kiistatta hyväksymään yleispäteväksi ohjenuoraksi yrityksiä ana-

lysoitaessa, jatkaa Laitinen (10–11). Analyysien kirjoon vaikuttaa paitsi tutkimusnäkökulma, mutta myös se, että moneenkaan tilinpäätösanalyysiin ei ole saatavilla tarpeeksi informaatiota. Näistä johtuvista syistä arviot samasta yrityksestä saattavat olla hyvinkin erilaisia.

Kirjanpitolaki (KPL 30.12.1997/1336) sekä kirjanpitoasetus (KPA 30.12.1997/1339) määrittelee yritysten tuottaman tilinpäätösinformaation sisällön. Tilinpäätös muodostuu taseesta, tuloslaskelmasta ja niiden liitetiedoista. Kirjanpitolaki säätelee tilinpäätösasiakirjoille omat tehtävänsä. Taseen tulee kuvata tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa ja tuloslaskelman tulee kuvata tilikauden tuloksen muodostumista. Kirjanpitolaki (KPL 3:2) määrittelee, että tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Liitetiedot liittyvät taseeseen ja tuloslaskelmaan, ja niissä tulee antaa selvityksiä tai erittelyitä yksittäisistä laskelmien eristä sekä antaa oikean ja riittävän kuvan varmistavia tietoja. Lisäksi taseen ja tuloslaskelman eristä on esitettävä vertailutietona vastaava tieto edelliseltä tilikaudelta (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 22–23). Kirjanpitolain asetusten myötä käytäntö ylittää myös kansainväliselle tasolle. Tilinpäätöksen julkistamisvelvollisuus koskee kaikkia osakeyhtiöitä. (Kallunki & Kytönen 2007, 15.)

Pienen kirjanpitovelvollisen ei tarvitse laatia rahoituslaskelmaa eikä toimintakertomusta. Kirjanpitolaki (KPL 3:9) määrittelee pieneksi kirjanpitovelvolliseksi toimijan, jonka osalta sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista rajoista:

- liikevaihto enintään 7,3milj. euroa
- taseen loppusumma enintään 3,65 milj. euroa
- palveluksessa on enintään 50 henkilöä

Tilinpäätöksessä on noudatettava hyvää kirjanpitolapaa (KPL 1:3). Hyvä kirjanpitolapaa edellyttää, että noudatetaan lainsäädäntöä, mm. kirjanpitolakia ja –asetusta ja osakeyhtiölakia. Tilinpäätös on perustana myös verotukselle, jolloin täytyy huomioida niin tuloverolaki kuin elinkeinoverolakikin. Kirjanpitolautakunnan lausunnot ja ohjeet antavat perustan hyvälle kirjanpitolapalle. Tilinpäätöksen on annettava *oikeat ja riittävät tiedot* yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, mikä on näistä periaatteista tärkein. *Jatkuvuuden periaate* kertoo yritystoiminnan jatkumista

myös tulevaisuudessa, silloin edellisen vuoden lopputilanne on perustana uudelle alkavalle tilikaudelle. *Johdonmukaisuuden periaatteella* tarkoitetaan tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja -menetelmien johdonmukaista soveltamista tilikaudesta toiseen. Huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön, ei pelkästään, niiden oikeudelliseen muotoon nousee esiin *sisältöpainotteisuuden periaatteessa*. Tämä tarkoittaa, ettei kirjanpitoon voida kirjata kuitteja ilman saatua tai luovutettua vastiketta. Tilinpäätöksessä saadaan esittää ainoastaan toteutuneita eriä tuloksesta riippumatta, tällöin puhutaan *varovaisuuden periaatteesta*. *Tasejatkuvuuden periaate* kertoo tilinavauksien perustumisen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen. Tilikaudelle kuuluvien kulujen ja tuottojen huomioiminen toteutuu *suoriteperusteisuudessa*. *Erillisarvostus* sisältää netottamiskiellon. Tuotot ja kulut tulee esittää tilinpäätöksessä erikseen, ei niiden välisenä erotuksena (Leppiniemi & Kykkänen 2013, 40–43.)

2.2 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma kuvaa tuloksen muodostumista tilikauden aikana. Se kertoo tilikauden ajan tuottojen ja kulujen määrää sekä luonnetta ja niiden erotuksena voiton tai tappion määrää. Tuloslaskelma käsittää neljä eri osa-aluetta: varsinaisen liiketoiminnan tuotot ja kulut, rahoituksen tuotot ja kulut, satunnaiset tuotot ja kulut sekä tilinpäätössiirtojen ja verojen muutokset (Ikäheimo, Malmi & Walden 2012, 64, 72.)

Tuloslaskelma voidaan laatia joko kululajikohtaisena tai toimintokohtaisena (KPA 1:1-2.) Tässä opinnäytetyössä käsitellään kululajikohtaista tuloslaskelmaa. Pienet kirjanpitovelvolliset voivat laatia tuloslaskelman kirjanpitoasetuksen (KPA 1:1-2) lyhennetyn tuloslaskelma kaavan mukaan (Liite 1). Mikäli kaavaa lyhennetään esitystavan selkeyttämiseksi, tulee yhdistellyt erät eritellä liitetiedoissa. Kirjanpitolautakunta (KILA, 2010) toteaa lausunnossaan tuloslaskelman esittämistavasta, miten tuloslaskelman järjestys kuvaa ajatusta siitä, että kulu merkitään tuloslaskelmassa sitä ylemmäksi, mitä välittömämpi sen yhteys on ulkopuoliselle luovutettavien hyödykkeiden aikaansaamiseen asianomaisen kirjanpitovelvollisen liiketoiminnassa.

2.3 Tase

Tase kuvaa yrityksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä eli varallisuuden, omanpääoman ja vieraan pääoman suhdetta sekä rakennetta (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 34). Taseen vastaavaa-puolen erät kertovat yrityksen varoista jotka ovat yrityksen hallussa. Toisin sanoen mihin yritys on hankkimansa rahat sijoittanut. Likvidiysjärjestyksessä olevat omaisuuserät on esitetty niin, että vaikeimmin rahaksi muutettavat erät on esitetty ensin ja likvidit erät kuten käteisvarat viimeisenä. Taseen vastattavaa-puolelta ilmenevät yrityksen vastuut ja velat tilinpäätöspäivänä. Vastattavaa puoli kertoo mistä rahälähteistä yritys on hankkinut rahansa (Ikäheimo ym. 2012, 66–70).

Leppiniemi (2006, 40–41) kehottaa tarkastelemaan taseen vastaavaa- puolta ja kiinnittämään huomiota pysyvien ja vaihtuvien vastaavien väliseen suhteeseen. Mitä sitoutuneempia yrityksen varat ovat, sitä vähäisempää on yrityksen joustavuus. Tämä kuvaa yrityksen sopeutumiskykyä ja muunneltavuutta. Puolestaan vastattavaa- puolen oman pääoman rakenne on tärkeää selvittää, onko se muodostunut osakepääomana, tulorahoituksena eli realisoituneena voittona vai arvonnoususta. Vieraan pääoman muodostumisen keskeinen selvityskohde on korko- ja takaisinmaksurasitus. Pienet kirjanpitovelvolliset voivat laatia taseen kirjanpitoasetuksen (KPA 1:7) lyhennetyn tasekaavan mukaan (Liite 2).

2.4 Liitetiedot

Liitetiedot täydentävät tuloslaskelman ja taseen tietoja. Liitetietoja edellytetään kaikenkokoisilta kirjanpitovelvollisilta. Liitetietovaatimuksista on säädetty kirjapito-laissa ja- asetuksessa sekä yhteisöainsäädännössä, mm osakeyhtiölaissa. Oikean ja riittävän kuvan varmistamiseksi liitetiedoilla onkin suuri merkitys yksityiskohtaisten ja tilannekohtaisten asioiden esilletuomisen kannalta (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 165.)

Kirjanpitoasetuksen (KPA 2:2-8) mukaan liitetiedot on esitettävä tilinpäätöksen laatimista, tuloslaskelmaa, taseen vastaavia sekä vastattavia ja tuloveroja koskevat liitetiedot. Lisäksi vakuudet, vastuusitoumukset, tilintarkastajan palkkiot, lähipi-

riliiketoimet sekä henkilöstö on eriteltävä liitetiedoissa. Lisäksi KILA määrittelee yleisohjeen osakeyhtiöille, jossa liitetiedostona on ilmoitettava laskelma voitonjakokelpoisista varoista.

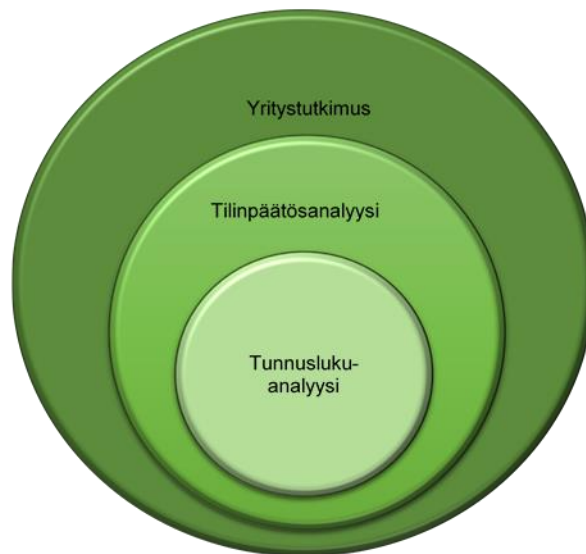
2.5 Tilinpäätösanalyysin määritelmä

Niskasen (2003, 8) mukaan tilinpäätösanalyysillä tarkoitetaan tilinpäätösinformaatioon perustuvaa yrityksen kannattavuuden, rahoituksen ja taloudellisten toimintaedellytysten mittaamista ja kriittistä analysointia yrityksen nykytilanteesta ja sen tulevaisuuden näkymistä. Vertailukohtina käytetään toiminnan aikaisempia vuosia ja toisia saman alan yrityksiä. Tilinpäätösanalyysissä kartoitetaan yrityksen tuloksen riittävyyttä eli kannattavuutta, pitkänaikavälin rahoitusrakenteen riskejä eli vakavaraisuutta sekä lyhyen aikavälin rahoituksen riittävyyttä eli makuvalmiutta. Osakemarkkinoiden tunnusluvuilla pyritään kartoittamaan yrityksen tulevaisuudennäkymiä. Salmen (2012, 123) mukaan tilinpäätösanalyysiä tehtäessä on pystyttävä ottamaan kantaa ja tekemään johtopäätöksiä yrityksen taloudellisesta tilasta sekä sen taloudellisen toiminnan edellytyksistä. Ellei johtopäätöksiä pystytä tekemään, ei laskennastakaan ole juuri hyötyä. Lisäksi Laitinen (1992, 11) täsmentää taloudellisen menestymisen tarkoittavan taloudellista suorituskykyä eli toimintaedellytyksiä, joita voidaan mitata sen tilinpäätöstietojen pohjalta.

Kun kirjanpitoa pidetään yhtenäisin perustein, ovat saadut tiedot ainakin periaatteessa vertailukelpoisia. Tilinpäätösanalyysiä varten taseen ja tuloslaskelman eriä joudutaan oikaisemaan, jotta vertailukelpoisuus saavutetaan (Salmi 2012, 23.) Näitä oikaisueriä käsitellään tarkemmin työn luvussa 2.9. Yrityksen taloudellisen tilan arviointi on merkittävä osa yrityksen päätöksenteossa. Sijoituspäätökset, yrityskauppatilanteet tai yrityksen konkurssiriskin arviointi vaativat luotettavaa tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta. (Kallunki & Kytönen 2007,13.)

2.6 Tilinpäätösanalyysin tasot

Terminä tilinpäätösanalyysiä käytetään yleisessä puheessa kuvaamaan tilinpäätöksen pohjalta tehtävää monen tasoista analyysiä. Tilinpäätösanalyysi on analyysimuoto, joka sijoittuu tunnuslukuanalyysin ja yritystutkimuksen välimaastoon. (Niskanen & Niskanen 2003, 9.)

Kuvio 1 Yritystutkimus, tilinpäätösanalyysi ja tunnuslukuanalyysi. (Laitinen, E. 1992, 14).

2.6.1 Tunnuslukuanalyysi

Tunnuslukuanalyysimuoto on suppein, jossa yrityksen taloudellisesta tilanteesta tehdään johtopäätöksiä muutamien valikoituneiden mittareiden perusteella. Tunnuslukuanalyysin tuottamaa informaatiota käytetään yksityiskohtaisempien analyysienmuotojen, tilinpäätösanalyysin ja yritystutkimuksen osana. Tätä analyysimuotoa voitaisiin kuvata tietynlaisena tiivistelmänä tilinpäätösanalyysissä. Tunnuslukuanalyysijä käytetään yleisesti talousalanlehdissä tilinpäätöstietojen ja osavuosikatsausten yhteydessä (Niskanen & Niskanen 2003, 9). Seppänen (2011, 111) pitää tarkoituksenmukaisena verrata kohdeyrityksen tunnuslukuja toimialan tai suorien kilpailijoiden tunnuslukuihin. Saatujen tietojen perusteella tehdään johto-

päätöksiä eri toimintojen paremmuudesta sekä yrityksen heikkouksista ja vahvuuksista.

2.6.2 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysin tutkiminen voidaan jakaa empiirisiin, joihin suurin osa keskittyy, ja teoreettisiin tutkimuksiin. Aikasarja-analyysien ensisijainen tutkimus tarkoitus on kehittää menetelmiä, joilla voidaan ennustaa taloudellista tulevaisuutta muutaman tunnusluvun avulla. Teoreettiset tutkimukset voidaan ryhmitellä kahteen osaan. Ensimmäisessä pääryhmässä tunnuslukujen välistä riippuvuutta pyritään selittämään kehittämällä tunnuslukujärjestelmä tai yksinkertainen yritys malli. Toisessa pääryhmässä ovat tutkimukset, joissa kannattavuuden validiteettia tutkitaan dynaamisen yritys mallin avulla. Molemmat tavat ovat kehittäneet tilinpäätösanalyysin perustutkimuksen suorittamista (Laitinen 1992, 42–61.)

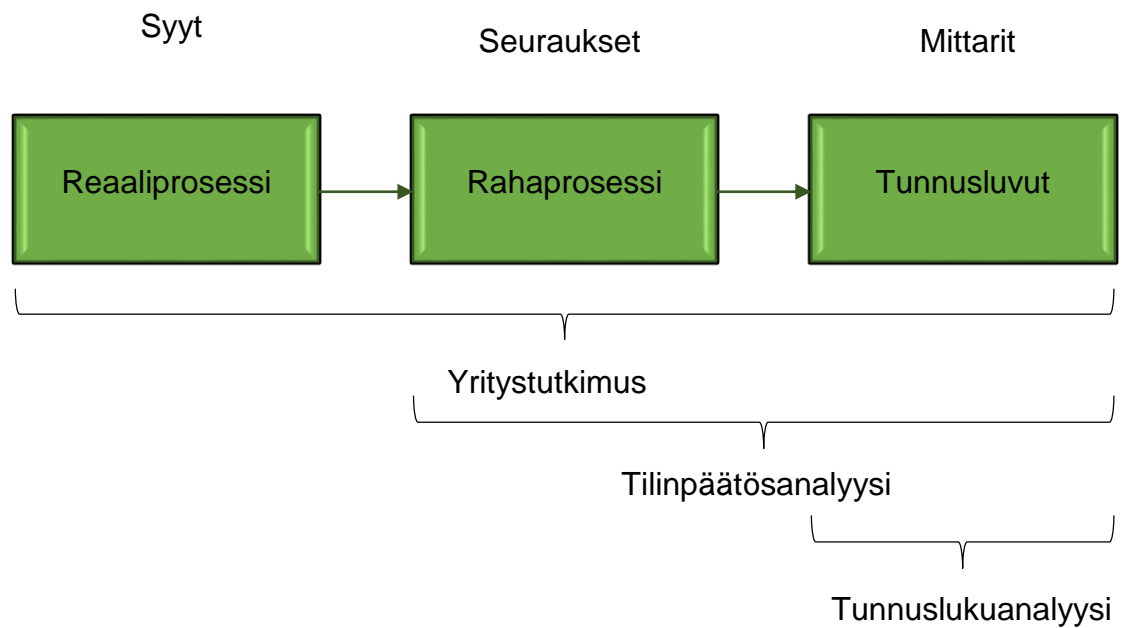
Tämä kehittyneempi analyysimuoto kuvaa yksittäisen yrityksen taloudellisen menestymisen osatekijöitä ja niiden kehitystä tunnuslukuanalyysiä kattavammin erilaisten tunnuslukujen ja muiden menetelmien kautta. Tilinpäätösanalyysissä pyritään arvioimaan lukuarvoihin vaikuttaneita, joko pitkän tai lyhyen aikavälin muutoksen tekijöitä. Niskanen ja Niskanen (2003, 10–11) huomauttavat, että kyseiset analyysit laaditaan monesti ulkopuolisen analyytikon tekeminä, tällöin saattaa puutteellinen tilinpäätösinformaatio jättää huomiotta joitakin lukujen taustalla olevia tekijöitä. Yrityksen taloudellisesta menestymisestä saatava kuva tilinpäätösanalyysissä on korkeintaan niin luotettava kuin sen lähdetietona käytetty tilinpäätösinformaatio on (Laitinen 1992, 16.)

2.6.3 Yritystutkimus

Yritystutkimus on analyysin syvällisin muoto, jossa yrityksen talous läpivalaistetaan hyvinkin perusteellisesti. Yrityksen taloudellisen menestymiseen vaikuttavia syitä selvitetään reaali- ja rahaprosessien tasolla. Menneisyyden lisäksi yritystutkimuksella halutaan tehdä johtopäätöksiä myös tulevaisuuteen. Pankeille ja luottolaitoksille yritystutkimuksen tekeminen on melkein pä välttämätöntä, Rahoitustarkastuk-

sen edellyttämänä, luottopäätösten teon yhteydessä. Luottoluokitukset ovat tyypillinen esimerkki yritystutkimuksesta. Lähdeinformaationa käytetään kaikkea julkista tietoa sekä liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa informaatiota yrityksestä (Kinnunen, Leppiniemi, Martikainen & Virtanen 2000, 96.)

Vaikka yrityksen taloudellisella menestymisellä tarkoitetaan toimintaedellytyksiä, joita mitataan tilinpäätöstietojen avulla, on tärkeä miettiä myös toimintaa numeerisen tiedon takana. Tärkein tekijä menestymisessä on liikkeen johto, joiden persoonalliset tekijät, kokemus ja koulutustaso näkyvät yrityksen suorituskyvyssä. Menestyvän yrityksen johtajia kuvataan luoviksi, älykkäiksi, kokonaisuuksia hahmottaviksi, sinnikkäiksi, kommunikointikykyisiksi ja sosiaalisiksi eri sidosryhmiä ajatellen. Yrityksen omia menestymiseen vaikuttavista voimavaroja ovat mm. hyvät tuotteet, motivoitunut ja ammattitaitoinen henkilökunta, uudenaikaiset koneet ja laitteet sekä hyvä sijainti. Toimintaympäristö, kuten lainsäädäntö, taloudelliset suhdanteet, kysyntä ja kilpailuolosuhteet ovat asioita joita yrityksen täytyy ottaa huomioon toiminnassaan. Nämä kolme asiaa hyvien toimiessaan tuottaa hyvän pohjan myös taloudelliselle menestymiselle. Saavutettaessa menestymistä reaali-prosesseissa taloudellinen parannus näkyy positiivisena kehityksenä tilinpäätöstiedoissa. Reaali- ja rahaprosessin välillä vallitseekin syy-seuraus-suhde. Taloudellista menestymistä kuvataan rahaprosessia kuvaavien tilinpäätöstietojen avulla, mutta menestymisen syyt löytyvät reaali-prosessin tapahtumista, joissa kuvastuu yritysjohdon, yrityksen itsensä ja sen toimintaympäristön vaikutukset (Laitinen 1992, 11–13.)

Kuvio 2 Yrityksen reaali- ja rahaprosessin yhteys eri analyysimuotoihin (Laitinen 1992, 15).

2.7 Tilinpäätösanalyysin käyttäjät

Tilinpäätösanalyysi vaiheita voidaan jäljittää 1800- luvulle saakka, jolloin yritystä analysoitiin yritysjohton ja luotonantajan näkökulmasta. Luotonantajan näkökulma oli tuolloin vahvempi, mutta aikojen saatossa tarkastelutavat sekoittuivat. 1890- luvulla alettiin tarkastella ja vertailla tase-eriä. Jo tuolloin erotettiin omaisuus- ja vieraan pääoman erät lyhyt- ja pitkäaikaisiin eriin. Verrattiin toisiinsa lyhytaikaista omaisuutta ja lyhytaikaista vierasta pääomaa, syntyi Current Ratio -tunnusluku. Tästä voidaan katsoa alkaneen tunnuslukujen käyttö (Laitinen 1992, 10–11.)

Monet yrityksen sidosryhmät ovat kiinnostuneita yrityksen menestymisestä. Yrityksen koosta ja omistuksesta riippuen monilla sidosryhmillä on tarve saada ja ymmärtää yrityksen taloudellista informaatiota. Analyysin lukijoilla on monen laatuista tarpeita, tarkoituksia ja lähtökohtia. Vaikka itse tunnusluvut olisivatkin samankaltaisia, voivat johtopäätökset olla hyvin erilaisia riippuen siitä, mitä analyysin tulkitsejä arvostaa. (Salmi 2012, 120–123.)

Omistajat itse ovat kiinnostuneita oman työnsä tuloksesta, yrityksen arvosta sekä omistukseen liittyvästä riskistä. *Sijoittajat* ovat kiinnostuneita sijoituksensa tuomasta tuotosta sekä osingoista. *Yritysjohdo* tarvitsee tilinpäätösinformaatiota päätöksenteon ja ohjauksen tueksi. *Henkilökunta* puolestaan on kiinnostunut yrityksen vakavaraisuudesta ja toiminnan jatkumisesta työpaikan säilymisen suhteen. Niin johto kuin muukin henkilökunta saattaa olla kiinnostunut menestymisestä tulos- ja bonuspalkkauksen muodossa. (Niskanen & Niskanen 2003, 13–16.)

Rahoittajat ovat erityisen kiinnostuneita yrityksen kannattavuudesta luotonantajana ja samalla kyvystä vastata sitoumuksistaan laina-aikana. *Tavarantoimittajia* kiinnostaa yrityksen maksuvalmius eli millainen kyky yrityksellä on suoriutua velvoitteistaan lyhyellä aikavälillä. *Kilpailijat* ovat kiinnostuneita muiden yritysten tilasta kehittäessään ja kartoittaessaan omaa toimintaansa. (Niskanen & Niskanen 2003, 16–17.) *Asiakkaita* tilinpäätöstiedot kiinnostavat tavarantoimittajan varmuutta arvioitaessa, erityisesti tilanteissa jossa asiakas on erityisen riippuvainen esimerkiksi raaka-aineen saamisesta. Kiinnostusta saattaa herättää erityisesti myös annetut vakuudet tai takaukset. *Viranomaistoista* erityisesti verottaja on kiinnostunut yrityksen tilinpäätös-tiedoista veronkantoon liittyvien syiden vuoksi. (Niskanen & Niskanen 2003, 17.)

2.8 Tilinpäätösanalyysin vaiheet ja menetelmät

Ensimmäinen vaihe tilinpäätösanalyysiä tehtäessä on Niskasen (2003, 19) mukaan perustietojen muokkaus. Näihin kuuluu mm. poistojen, varauksien ja palkkojen oikaisut. Tiedot saadaan yrityksen tuloslaskelmasta, taseesta sekä niiden liitetiedoista. Ensisijainen tavoite on saada käsiteltävä aineisto standardoiduksi. Standardoitu lähtöaineisto on ehdoton edellytys sille, että yritys- ja vuosikohtaista tilinpäätösinformaatiota voidaan verrata saman alan yrityksiin mutta myös saman yrityksen aikaisempien vuosien tilinpäätöksiin. Kyseessä on lähinnä erien uudelleenjärjestely eli tilinpäätöksen oikaisut. Kirjanpitolaki (KPL 30.12.1997/1336) säätelee ja ohjaa itse kirjauksia.

Analyysin toinen vaihe muodostuu mittauskohteiden: maksuvalmiuden, kannattavuuden, vakavaraisuuden, kasvun, tuoton ja riskin valinnasta. Kolmannessa vai-

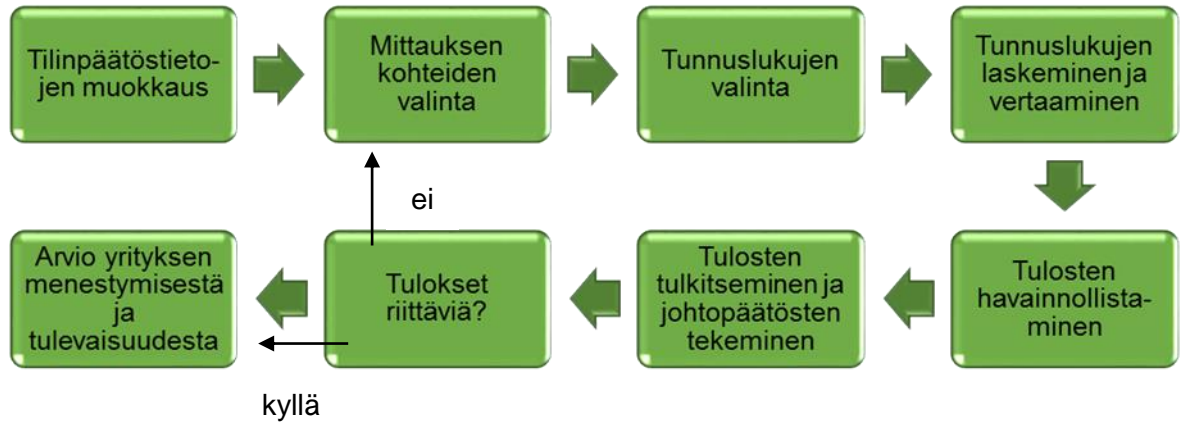
heessa on kyse analyysimenetelmien eli mittareiden valinnasta. Näissä vaiheissa mietitään täsmällisesti mittauksen kohde, kvantifioidaan se ja valitaan sille validit ja reliaabelit tunnusluvut. Näiden tulee olla relevantteja päätöstilanteen kannalta (Laitinen 1992, 167.) Neljännessä vaiheessa yrityksen taloudellista menestymistä tutkitaan erilaisten, tekniikoiden ja vertailukohteiden avulla. Käytettävät tekniikat voidaan luokitella prosenttilukumuotoiseen tilinpäätösten laadintaan, trendianalyysiin, tunnuslukuanalyysiin ja kassavirta-analyysiin.

Prosenttimuotoisella tilinpäätöksellä kuvataan yksinkertaisesti prosenttilukuna erien osuus liikevaihdosta tai taseen loppusummasta. Tällöin tilinpäätöserien keskinäiset suhteet tulevat saman vuoden sisällä selkeästi esille (Kinnunen ym. 2000, 122–125). *Trendianalyysissa* prosenttiluku muotoiset tilinpäätöksiä vertaillaan useamman peräkkäisen vuoden ajalta. Perusvuotena pidetään tarkasteluperiodin ensimmäistä vuotta (Niskanen & Niskanen 2003, s 19–20). *Tunnuslukuanalyysissa* lasketaan suhdelukumuotoisia tunnuslukuja tuloslaskelman ja taseen eristä. Mittauksen kohteena ovat yrityksen kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius sekä osakekohtaisia tunnuslukuja. Saatuja tunnuslukuja suhteutetaan aikaisempiin toimintavuosiin, kilpailijoihin tai normeihin ja ohjearvoihin. Yritystutkimusneuvottelukunta antaa suosituksia perinteisten tunnuslukujen tulkintaan (Kinnunen ym. 2000, 125–126.)

Uusin määräysten myötä *kassavirta-analyysit* ovat lisääntyneet viime vuosikymmenenä. Näissä analyyseissä laaditaan kassavirta- ja rahoituslaskelmia. Suoriteperusteinen tilinpäätös muokataan liitetietojen perusteella kassaperusteiseksi. Analyysin luotettavuutta saadaan parannettua, koska tällöin vältetään tuloslaskelman ja taseen arvostus- ja jaksotusratkaisujen tuomista ongelmista. Suurin hyöty kassavirta-analyysistä saadaan yhdistämällä se muiden analyysimenetelmien informaatioon. Näin pystytään selvittämään millaisia kassavaikutuksia on ollut investoinneilla, rahoitusoperaatioilla sekä itse liiketoiminnalla. (Kinnunen ym. 2000, 136–137.)

Tärkein viides vaihe on saatujen tunnuslukujen tulkinta ja niistä tehtävät johtopäätökset. Keskeisin sisältö tilinpäätösanalyysissa on itse lukujen arviointi ja taustalla olevien syy-seuraus-suhteiden selvittäminen. Saatuja tunnuslukuja tulee vertailla vuositasolla sekä aikaisempien vuosien kesken ja näiden pohjalta ennakoita myös

tulevaa kehitystä. Lisäksi vertailua täytyy tehdä toisiin samalla toimialalla toimiviin yrityksiin. (Niskanen & Niskanen 2003, 20.)

Kuvio 3 Tilinpäätösanalyysin vaiheet (Laitinen 1992, 16).

2.9 Tilinpäätöstietojen oikaiseminen analyysia varten

Tilinpäätösanalyysin keskeinen tavoite on saada eri vuodet ja yritykset keskenään vertailukelpoiksi, tämän vuoksi tilinpäätöstiedoille tehdään samanlaisia oikaisu-toimenpiteitä. Vertailukelpoisten tietojen perusteella pystytään selvittämään yrityksen menestyksellisyyttä kuvaava tulos ja varallisuusasema mahdollisimman informatiivisesti (Kallunki & Kytönen 2007, 42–44.) Tilinpäätöstietojen oikaisutarve on vähentynyt huomattavasti 31.12.1997 voimaan tulleen uudistetun kirjanpitolain ja -asetuksen myötä. Aiemmin valinnaisina olleet selvitykset sekä arvostus- ja jakso-tusperiaatteet on annettava liitetietoina (Kallunki & Kytönen 2007, 30–31.)

2.9.1 Tuloslaskelman oikaisut

Tärkeimpiä tuloslaskelman oikaisuja ovat:

Oikaistussa tuloslaskelmassa ensimmäisenä eränä on *liikevaihto*. Se muodostuu yrityksen varsinaisen toiminnan myyntituotoista. Tästä on vähennetty annetut

alennukset, arvonlisävero ja välittömät verot. Liikevaihdolla tarkoitetaan samaa asiaa sekä virallisessa että oikaistussa tuloslaskelmassa. Normaalista poikkeava tilikausi tulisi oikaista 12 kuukautta vastaavaksi (Niskanen & Niskanen 2003, 62.) Yritystutkimuksen (2011, 17) mukaan mahdollinen osatulouttaminen esimerkiksi urakkasaamisissa saattaa vaikeuttaa eri vuosien vertailtavuutta, mutta myös yritysvertailtavuutta, koska kaikki eivät sitä käytä. Mikäli osatuloutusta käytetään, tulee muistaa kirjata samalla tuloutusta vastaavat menot kuluiksi.

Liiketoiminnan muihin tuottoihin katsotaan kuuluvaksi säännölliset ja muista kuin varsinaisesta liiketoiminnasta ansaitut tuotot. Tällaisia eriä ovat mm. käynnistys-, tuotekehitys- tai tutkimusavustukset, työllistämis- ja EU-tuotantotuet sekä vuokra-tuotot. Liiketoiminnan muut tuotot eritellään liitetiedoissa (Salmi 2012, 146.) Yritystutkimuksen (2011, 19) ohjeen mukaan *aine- ja tarvikekäyttö* lasketaan vähentämällä virallisen tuloslaskelman aine- ja tavaravarastosta varastojen lisäys tai lisäämällä ostoihin mahdollinen varastojen vähennys.

Henkilöstökuluihin sisältyy yrityksen maksamat ennakonpidätyksen alaiset palkat ja niihin verrattavat kulut sekä sosiaaliturvamaksut, vakuutusmaksut ja eläkemaksut. Muut mahdolliset yrityksen maksamat henkilöstökulut ovat puolestaan liiketoiminnan muita kuluja (Yritystutkimus 2011, 19–20.) Yritystutkimus suosittelee tekemään *palkkakorjauksen*, mikäli omistajan työpanos yrityksessä on ilmeinen, eikä palkkaa ole kirjattu tuloslaskelmaan täysimääräisenä kuluna. Osingonjaon määrä osakeyhtiössä ei vaikuta palkkakorjauksen suuruuteen. Palkkakorjaus suositellaan tehtäväksi liikevaihtoon perustuen:

Liikevaihto (12kk),€	Palkkakorjaus/henkilö,€
70 000 - 400 000	20 000
>400 000	30 000

Voidaan harkita myös edellistä pienempää palkkakorjausta, esim. 50 %, mikäli omistajiin kuuluu samasta taloudesta useampia henkilöitä. Palkkakorjaus on laskennallinen erä, joka rasittaa kannattavuutta, muttei yrityksen vakavaraisuutta eikä sillä myöskään ole vaikutusta kassavirtaan.

Virallisessa tuloslaskelmassa ei kirjanpitoasetuksen mukaan esitetä myynti- eikä käyttökate. Käyttökate esiintyy oikaistussa tuloslaskelmassa, yksityiskohtaisempi toiminnan kustannusrakenteen tarkastelu tarvitsee yrityksen sisäisen laskennan tietoja (Yritystutkimus 2011, 17). Salmi (2012, 148) painottaa käyttökateen tärkeyttä, koska se kertoo tuloslaskelman jäämän lyhytvaikutteisten kulujen jälkeen. Tämä on tärkeä tieto mm. lainanantajalle, mistä pystytään arvioimaan yrityksen kykyä hoitaa pääomavelvoitteitaan.

Jos *poistot* eivät ole suhteessa pysyvien vastaavien laadun ja määrän kanssa ja ne ylittävät selvästi KILA:n suositukset, käytetään oikaistussa tuloslaskelmassa suunnitelman mukaisina poistoina elinkeinoverolain (EVL) mukaisia maksimipoistoja (Salmi 2012, 148.) *Liiketulos* ilmentää liiketoiminnan tuloksellisuutta. Tämä tarkoittaa oikaistua, säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tulosta. Liiketulos jää jäljelle, kun kaikki liiketoiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen käytetyt kulut on vähennetty (Salmi 2012, 149.)

Rahoituserien kurssierojen kohdalla tulisi noudattaa varovaisuusperiaatetta kuten hyvä kirjanpito tapa edellyttää. Kurssitappio tulee kirjata heti sen ilmettyä ja kurssivoitto vasta sen realisoituessa. Mikäli tavasta on tilinpäätöksessä poikettu tulee erot kirjata kurssieroihin (Kallunki & Kytönen 2007, 45–46.) Oikaistun tuloslaskelman *verot-* kohta käsittää tuloverot ja muut välittömät verot. Verot tuleekin kohdistaa tarkastelujakson aikaisiksi. Veronpalautukset tai maksetut lisäverot, jotka kohdistuvat toiselle tilikaudelle tulee oikaista satunnaisiksi kuluiksi tai tuotoiksi. Kiinteistövero tulee kirjata kuluksi (Yritystutkimus 2011, 25.) Salmi (2012, 150–151) kuvaa edellä mainittujen erien jälkeen saatavaa *nettotulosta* säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tuloksena.

Mikäli *satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin* on kirjattu muita kuin kertaluonteisia ja olennaisia eriä jotka kuuluvat selkeästi varsinaiseen liiketoimintaan, siirretään ne oikaistussa tuloslaskelmassa liiketoiminnan tuottoihin tai kuluihin (Yritystutkimus 2011, 26.) Liiketoiminnan tulos, joka jää jäljelle kun kaikki tilikaudelle kuuluvat kulut on vähennetty tuotoista, löytyy oikaistun tuloslaskelman viimeiseltä riviltä *tilikauden voitto tai tappio*. Se kertoo yrityksen ja omistajan voittona eli vaurastumisesta tai tappiona eli köyhtymisenä. Tämä vaikuttaa taseen oman pääoman kasvamisena tai vähenemisenä (Salmi 2012, 151–152.) Yksityiskohtainen oikaistu

tuloslaskelmakaava on esitetty liitteessä 3 Yritystutkimuksen (2011, 14, 103) Kirjanpitolauslautakunnan yleisohjeen (21.11.2006) edellyttämällä tavalla.

2.9.2 Taseen oikaisut

Taseen oikaisun tavoitteena on poistaa sellaiset vastaavien erät, jotka eivät todellisuudessa tuota tuloa ja taas sellaiset varallisuuserät saadaan näkyviin, joka ei tule esiin taseessa. Varoja ja velkoja korjataan nettokorjauksilla, jolloin oma pääoma saadaan oikaistua todelliseksi (Salmi 2012, 153.)

Yritystutkimuksen mukaan keskeisimpiä taseeseen kohdistuvia oikaisuja ovat:

Aineettomissa hyödykkeissä on tärkeä korjata mm. kehittämismenoista ja liiketoiminnasta pois sellaiset osuudet, joilla ei ole tulo-odotuksia tai ne ovat arvottomia. Aineellisten hyödykkeiden kuten maa-alueiden, rakennusten, koneiden ja laitteiden tasearvoa ei yleensä tarvitse oikaista. Mikäli liitetiedoista käy ilmi, että omaisuudessa on olennaista yliarvoa suhteessa tulo-odotukseen, tasearvoa korjataan, mikä puolestaan vähentää omaa pääomaa. Oma pääoma kasvaa, jos esimerkiksi kiinteistön arvo on oleellisesti arvokkaampi kuin tasearvo osoittaa (Salmi 2012, 154.)

Muut saamiset ja sijoitukset- erään on koottu virallisen taseen sijoituksista ja pitkäaikaisista saamisista *muut saamiset, myyntisaamiset, lainasaamiset ja siirtosaamiset*. Mahdollisia luottotappioita ei huomioida tässä erässä (Yritystutkimus 2011, 35–36.) Osake- tai muu peruspääoma sisältää oikaistussa taseessa yrityksen osakepääoman, eikä sitä näin ollen tarvitse oikaista virallisesta taseesta. Aikaisempien tilikausien osingonjaon jälkeisten voittojen tai tappioiden, *kertyneet voittovarot-* erää ei tarvitse oikaista. Mikäli *tilikauden tuloksesta* on tehty varaus osingonjakovelaksi, täytyy varattu summa lisätä tilikauden tulokseen. Virallisen taseen pakolliset varaukset, pitkä- ja lyhytaikaiset velat sekä leasingvastuut kuuluvat oikaistussa taseessa *vieraaseen pääomaan*. Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kirjataan velat, joiden juoksuaika on yhtä vuotta pidempi. Oikaistun taseen vieras pääoma koostuu *lainoista rahoituslaitoksilta, eläkelainoista, saaduista ennakoista, sisäisistä veloista ja muista pitkäaikaisista veloista (ostovelat, rahoitus-*

vekselit, muut velat, siirtovelat). Tunnuslukuja laskettaessa sisäisten velkojen ja muiden pitkäaikaisten velkojen oletetaan olevan korollisia velkoja (Niskanen & Niskanen 2003, 77–81.)

Yritystutkimus (2011, 47–48) kehottaa lisäämään jäljellä olevat *leasingmaksut* taseen vastaavaa puolelle leasingomaisuutena ja vastattavaa puolelle leasingvastuina saman-suuruusina erinä kummallekin puolelle. *Ostovelkoihin* mahdollisesti sisältyviä osamaksuvelkoja kehoitetaan siirtämään lyhytaikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan. *Muut korottomat lyhytaikaiset velat* käsittää virallisen taseen muut velat- erän korottomat velat sekä siirtovelat. Muita korottomia velkoja ovat mm. arvonlisäverovelka, ennakonpidätysvelka, tuloverojen jaksotukset ja osingonjakovelka. Liitteessä 4 on havainnollistettu Yritystutkimuksen (2011, 30, 104–105) Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen (21.11.2006) mukainen tasekaava tilinpäätösanalyysiksi oikaistuna.

2.10 Investoinnit

Yrityksen toiminnassa tarvittavien pitkävaikutteisten tuotannontekijöiden, kuten maa-alueiden, rakennuksien, koneiden ja laitteiden hankinta määritellään investoinniksi. Investoinnin tyypillinen piirre on aikaulottuvuus, sen vaikutusaika saattaa olla vuosia tai jopa vuosikymmeniä. Investointiin liittyy aina menojen ja tulojen virta, minkä perusteella investoinnin kannattavuus voidaan tulkita ja myös aktivoidaan taseen omaisuuteen. Pääomien sitoutumisen johdosta investointi on aina myös riski taloudellisesti. Investointipäätöksillä toteutetaan yrityksen strategiaa ja luodaan puitteet yritystoiminnalle, sekä turvataan yrityksen toimintaedellytykset. (Kinnunen ym. 2002, 190–191, 227.) Investointien kannattavuutta on tulkittu luvussa kolme tunnuslukujen kohdilla. Vilkkumaa (2005, 308) kiinnittää huomion myös investoinnin kannattavuuden epävarmuuteen sen käyttöiän kasvaessa. Käyttökustannukset kasvavat ajan kuluessa, sen johdosta tuotto-odotukset ja käyttökustannukset saatetaan arvioida virheellisesti. Seppäsen (2011, 51, 61) mukaan karkean kuvan investointien määrästä antaa pitkäaikaisten varojen muutos kahden tilikauden välillä Tasetta tutkimalla voidaan tulkita investointien määrää tasearvoihin nähden sekä pääomia määrän ja laadun suhteen.

Kun vieras pääoma sijoitetaan niin, että se tuottaa enemmän kuin sen kustannukset maksavat, kasvattaen samalla oman pääoman tuottoa puhutaan **vipuvaikutuksesta**. Investoinnin täytyy siis tuottaa vähintäänkin velan aiheuttamat kustannukset. Tällöin vieraan pääoman käyttö on järkevää (Salmi 2012, 197–198). Velkavipu voi toimia myös toiseen suuntaan ja ajaa yritystä taloudellisiin vaikeuksiin. Tällöin puolestaan lisävelan ottaminen aiheuttaa suurempia ongelmia. Vipuvaikutuksen merkitystä on esitelty mm. oman pääoman tuottoprosentin yhteydessä.

3 TUNNUSLUKUANALYYSI JA SEN TULKINTA

1900-luvun alkupuolella tunnusluvuille annettiin arvoja ja niitä alettiin vertailla yritysten kesken mm. toimialan ja maantieteellisen sijainnin perusteella. Du Pont yhtiö keksi jo 1919 ns. kolmiojärjestelmän, jossa pääoman tuotto prosentti jaetaan kahtia voittomarginaalin ja pääoman kiertonopeuden tuloksi. Menetelmää käytetään mallina kokonaispääoman tuotto prosenttin (ROA) muodostumiseen. Tilinpäätösanalyysin empiiristä perustaa on luotu aina 1930-luvulta lähtien. Suomessa tilinpäätösanalyysia alettiin tutkia vasta 1950-luvulla. Lisäkimmokkeen Suomessa tapahtuvalle tilinpäätösanalyysin kehittämiseksi tapahtui 1967, kun Suomen Pankki antoi ohjeen rahoituslaitoksille, missä se kehotti, että luoton annossa tulisi ottaa huomioon mm. yrityksen toimintaedellytykset ja kannattavuus. Lisäksi Suomen Pankin ohje helpotti kehityskelpoisten yritysten luoton saantia ja samalla kehotti luottolaitoksia seuraamaan asiakasyritysten kehitystä. Tilinpäätösanalyysin kohdalla viimeiset vuosikymmenet ovat olleet valtavaa kehitystä. Uusia tunnuslukuja on kehitetty ja niitä on yhdistelty. Vertailu eri yritysten kesken on kehittynyt ja tunnuslukuja vertaillaan toimialaa koskeviin jakaumatietoihin. Mediaania, ylä- ja alkvartiilia käytetään yleensä vertailuperustana (Laitinen 1992, 42–61.)

Tunnusluvut ovat mittareita, jotka mittaavat yrityksen taloudellista suorituskykyä ja asemaa, niin operatiivisen, investointi- kuin rahoitusstrategiankin onnistumisessa. Tunnusluvut jaetaan yleensä kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuihin. Kannattavuus mittaa yrityksen tavoittelemaa voittoa. Vakavaraisuus mittaa rahoitusta ja rahoitusrakennetta ja maksuvalmius likviditeettiä. Kiertonopeustunnusluvut mittaavat tehokkuutta ja niin sanotut z-luvut konkurssiriskiä. Yleisesti käytössä on myös kassavirta perusteisia, likviditeetin ja tulorahoituksen riittävyttä mittaavia, sekä osakekohtaisia tunnuslukuja. Suhdelukumuotoisina esitetyt tunnusluvut ovat helposti vertailtavissa paitsi eri vuosien kesken, myös saman alan erikokoisten yritysten kesken. Tunnuslukujen luotettavuus perustuu ensisijaisesti luotettavaan tilinpäätösaineistoon.

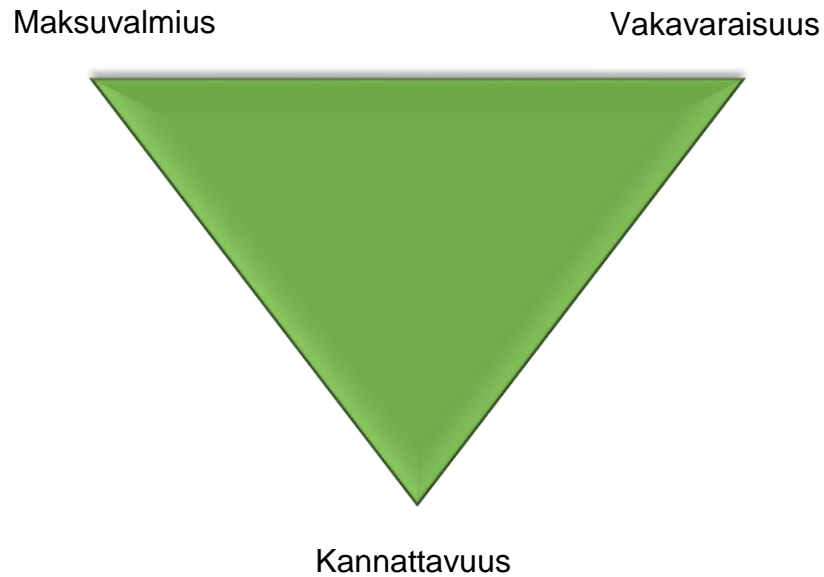
Saatuja tunnuslukuja voidaan hyödyntää monin tavoin. Ajallisessa poikkileikkausanalyysissä käytetään vertailuna yhtä vuotta, jota verrataan saman toimialan keskiarvoihin. Aikasarja-analyysissä kohde yrityksen tietoja vertaillaan useamman

peräkkäisen vuoden aikavälillä (Niskanen & Niskanen 2003, 111–112.) Tässä opinnäytetyössä käytetään näitä menetelmiä yhdistettynä. Tunnuslukuja tulisi arvioida kerrallaan useampia, jotta taloudellisesta asemasta saisi kattavan ja oikean kokonaiskuvan, kehottaa Seppänen (2011, 67). Samalla hän muistuttaa, että tunnuslukujen laskennassa tulisi käyttää samaa kaavaa, jolloin luvut ovat täysin vertailukelpoisia (69–70.) ”Tärkeintä on ensi sijassa se, että ennen tilinpäätösanalyysin suorittamista mietitään täsmällisesti mittauskohdetta, kvantifioidaan se ja valitaan sille validit ja reliaabelit tunnusluvut, jotka ovat relevantteja päätöstilanteen kannalta” (Laitinen 1992, 167.)

3.1 Yrityksen terveyskolmio

Taloudellinen menestyminen voidaan jakaa kannattavuuteen, maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen. Kannattavuus muodostaa perusedellytyksen, joka kiinnostaa kaikkia yrityksen sidosryhmiä, erityisesti johtoa ja omistajia. Maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta ovat kiinnostuneet erityisesti rahoittajat. Mittaamisen painopiste muodostuu siis sen mukaan mikä yrityksen sidosryhmä käyttää tilinpäätösanalyysia. Edellä mainitut kolme osa-aluetta ovat tiukasti sidoksissa toisiinsa.

Taloudellinen menestyminen on täysin kannattavuuden varassa, mutta vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tulee olla tasapainossa, jotta toimintaa voidaan jatkaa. Vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden puuttuminen saattaa lopettaa yrityksen toiminnan, vaikka se olisikin kannattavaa. Hyvästä maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta huolimatta, kannattamattomalla yritystoiminnalla ei ole toimintaedellytyksiä. Tästä syystä kaikkiin osa tekijöihin on kiinnitettävä huomiota selvitetessä yrityksen taloudellista menestymistä kokonaisuudessaan. Vaikka haluttaisiinkin painottaa vain jotain erityistä osatekijää, on tärkeää kohdistaa analyysi kaikkiin osa-alueisiin, koska taloudellinen menestyminen on niin heikko, kuin sen heikoin osatekijä. Tuon heikoimman lenkin etsiminen onkin tilinpäätösanalyysin yksi tärkeimmistä tavoitteista (Laitinen 1992, 188–190.)

Kuvio 4 Yrityksen terveystriangeli: tilinpäätösanalyysin mittauksen kohteet (Laitinen 1992, 190).

3.2 Kannattavuuden tunnusluvut

Laitinen (1992, 190–193) määrittelee kannattavuutta ajatuksella, että yrityksen menot uhrataan tulojen tuottamiseksi toisin sanoen menojen ja tulojen välillä on kausaalisuhde. Hän myös painottaa kannattavuuden selviävän pitemmällä aikavälillä, koska varsinkin peräkkäisten vuosien investoinnit tuottavat tuloa pitkällä tähtäimellä. Laitinen painottaakin kannattavuuden määritelmässä sitä, millä aikavälillä yrityksen menot tuottavat tuloja. Yhtenä lähestymistapana hän käyttää kannattavuuden mittaamisessa myös sisäistä korkokantaa ja sisäistä korkotuottoa.

Kannattavuutta tarkasteltaessa pyritään mittaamisen ja siihen liittyvän analysoinnin avulla saamaan ymmärrys kannattavuuden asteesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Kannattavuustarkastelun periaate onkin verrata taloudellisia tuloksia ja hyötyjä niiden vaatimiin uhrauksiin. Heikko kannattavuus merkitsee sitä, että yritys tuottaa tappiota ja syö omaa pääomaansa, mikä väistämättä tulee loppumaan jossain vaiheessa (Ikäheimo ym. 2011, 63–64.) Kannattavuus voidaan jakaa absoluuttiseen ja suhteelliseen kannattavuuteen. Absoluuttisella kannattavuudella tarkoitetaan yrityksen tai liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erotusta, eli voittoa. Suhteellisella kannattavuudella verrataan tuottojen ja kulujen erotusta esimerkiksi yrityksen pääomaan (Yritystutkimus 2011, 60.)

3.2.1 Liikevaihdon kehitysprosentti

Tunnusluku kertoo liikevaihdon kehityksen tai laskun edelliseen tilikauteen nähden. Tunnusluvun arvosta voi päätellä onko yrityksen toiminta laajentunut vai supistunut viimeisellä tilikaudella. Yrityksen päätehtävä ei aina ole liikevaihdon kasvattaminen vaikkakin myönteinen kehitys kertoo kehityksen mahdollisuuksista. Tunnuslukua verrataan toimialaan yleensä. Markkinaosuuden lisääntymistä kuvaa, mikäli tunnusluku ylittää toimialan kehitysprosentin. Koko toimialankin kehitysprosentti voi olla negatiivinen. Tällöin yritys, jonka liikevaihto on pienentynyt vähiten, on kuitenkin säilyttänyt osuutensa parhaiten. Liikevaihdon muutosprosentti on laskettu kaavalla (Vilkkumaa 2010, 56.):

$$\frac{\text{tilikauden liikevaihto} - \text{edellisen tilikauden liikevaihto}}{\text{edellisen tilikauden liikevaihto}} \times 100 \quad (1)$$

3.2.2 Käyttökateprosentti

Käyttökateprosentti kuvaa yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Tunnuslukua suositellaan verrattavaksi saman toimialan yritysten kesken. Vertailukelpoisuutta toimialan sisällä saattaa heikentää yrityksen kaluston omistus-suhde, onko se vuokrattu vai omassa omistuksessa. Käyttökateprosentilla ei ole tavoitearvoa. Sen riittävyttä arvioitaessa tulee ottaa huomioon aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistovaatimukset ja vieraan pääoman rahoituskulujen suuruus (Yritystutkimus 2011, 60–61.) Leppiniemi ym. (2006, 206) huomioi että, käyttökateen avulla yrityksen tulee kattaa muun muassa investointinsa sekä rahoitukseensa liittyvät maksut, korvaukset ja pääoman palautukset.

$$\frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnantuotot yhteensä}} \times 100 \quad (2)$$

Käyttökate = Liiketulos + poistot ja arvonalentumiset

Käyttökateprosentit voidaan jakaa seuraaviin vaihteluväleihin (Yritystutkimus 2011, 60–61):

- teollisuus 5-20 %
- kauppa 2-10 %
- palvelu 5-15 %

3.2.3 Liiketulosprosentti

Liiketulos, oikaistun tuloslaskelman välitulos, poikkeaa virallisen tuloslaskelman liikevoitosta tai -tappiosta tehtyjen oikaisujen määrällä. Näitä ovat lähinnä palkka-korjauksista, liiketoiminnan muista tuotoista ja kuluista satunnaisiin eriin tehdyt oikaisut. Tunnusluku kertoo miten paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista jää jäljelle ennen veroja ja rahoituseriä. Tunnuslukua käytetään toimialan sisäiseen vertailuun, yksittäisen yrityksen kehityksen seuraamiseen ja myös eri toimialojen väliseen vertailuun (Yritystutkimus 2011, 61.) Seppänen (2011, 76) muistuttaa, että tästä tuloksesta katetaan ei-operatiiviset kulut sekä omistajien osingot. Hän myös kuvaa yrityksen hinnoittelu- ja kustannustehokkuudesta, mikäli tunnusluvun arvo on korkea.

$$\frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnantuotot yhteensä}} \times 100 \quad (3)$$

Liiketulosprosentin ohjearvot (Yritystutkimus):

- yli 10 % hyvä
- 5-10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

3.2.4 Nettotulosprosentti

Nettotulos saadaan lisäämällä liiketulokseen tuloslaskelman rahoitustuotot sekä vähentämällä rahoituskulut ja verot. Kannattava yritystoiminta edellyttää positiivista nettotulosta (Yritystutkimus 2011, 62.) Kallunki & Kytönen (2007, 77, 79) täsmentää, että nettotuloksesta yritys maksaa osinkoja sekä tekee investointeja,

eli tätä voidaan pitää varsinaisen liiketoiminnan tuloksena. Heidän mukaan tunnuslukua saadaan paremmaksi, mikäli sama liikevaihto saadaan aikaiseksi pienemällä pääomalla. Tätä voidaan parantaa karsimalla kuluja tai taseen turhia omaisuuseriä.

$$\frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liikevaihto}} \times 100 \quad (4)$$

Nettotulos = liiketulos +/- rahoituserät +/- verot

3.2.5 Rahoitustulosprosentti

Rahoitustulos saadaan, kun nettotulokseen lisätään poistot ja arvonalentumiset. Rahoitustuloksen on ylitettävä nollassa lyhyelläkin aikavälillä, koska sen tulee riittää lainojen lyhennyksiin, käyttöpääoman lisäykseen, voitonjakoon omalle pääomalle sekä investointien omarahoitusosuuksiin (Yritystutkimus 2011, 62.)

$$\frac{\text{Rahoitustulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}} \times 100 \quad (5)$$

Rahoitustulos = Nettotulos + poistot ja arvonalentumiset

3.2.6 Kokonaispääoman tuotto prosentti (ROA)

Salmi (2012, 176–177) kutsuu tätä myös kansantaloudelliseksi kannattavuudeksi, koska huomioon otetaan sekä oma että vieras pääoma, joilla on aina kustannuksia, jotka joku maksaa. Kokonaispääoman tuotto prosentti mittaa kykyä tuottaa tuloa kaikelle yrityksen toimintaan sitoutuneelle omalle ja vieraalle pääomalle, jolloin tuoton on oltava vähintään yhtä suuri kuin riskittömästi sijoitetun pääoman tuotto. Laskenta kaavassa käytetty kokonaispääoman keskiarvo tarkoittaa taseen loppusummaa kauden alun ja lopun keskiarvona (Yritystutkimus 2011, 63–64.)

Seppänen (2011, 73) kiteyttää kirjassaan kokonaispääoman tuotto prosentista, että se kertoo, kuinka paljon yritys on pystynyt tekemään tuottoa tekemillään investoinneilla, riippumatta siitä miten ne on rahoitettu. Lisäksi hän yksinkertaistaa tulkintaa sanoen, että mitä parempi yrityksen tulos on ja mitä pienempi pääomien määrä on, sitä parempi on tunnusluvun arvo.

$$\frac{\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut}}{\text{Koko pääoma (keskiarvo)}} \times 100 \quad (6)$$

Kokonaispääoman tuotto prosentti (ROA) ohje arvot (Yritystutkimus):

- yli 10 % hyvä
- 5 - 10 % tydyttävä
- alle 5 % heikko

3.2.7 Sijoitetun pääoman tuotto prosentti (ROI)

Tämä tunnusluku kuvaa säännöllisen liiketoiminnan suhteellista tuottoa suhteessa tuottoa vaativaan pääomaan eli omaan pääomaan ja korolliseen vieraaseen pääomaan. Tunnusluvun luotettavuutta saattaa heikentää tilinpäätöstietojen riittämättömät tiedot korollisen ja korottoman vieraan pääoman välillä (Kallunki & Kytönen 2007, 74–76.)

Yritystutkimus (2011, 65) pitää arvoa välttävänä, jos se on vähintään vieraan pääoman rahoituskuluprosentin suuruinen. Huomauttaen, että isot investoinnit tai arvonnkorotukset aiheuttavat ongelmia tunnusluvun kehityksessä.

$$\frac{\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot}}{\text{Sijoitettu pääoma (keskiarvo)}} \times 100 \quad (7)$$

Sijoitetun pääoman tuoton viitteelliset normiarvot ovat (Balance Consulting 2015):

- yli 15 % Erinomainen
- 10 - 15 % Hyvä
- 6 - 10 % Tyydyttävä
- 3 - 6 % Välttävä
- alle 3 % Heikko

3.2.8 Oman pääoman tuotto prosentti (ROE)

Oman pääoman tuotto prosentti on yksi tärkeimmistä omistajien ja sijoittajien käyttämistä yrityksen kannattavuutta kuvaavista mittareista. Tunnusluku kertoo yrityksen kyvystä tuottaa tulosta omistajilta saaduille pääomille. Yrityksen oma pääoma koostuu omistajien alkuperäisistä pääomasijoituksista sekä yrityksen liiketoiminnan voitoista. Yrityksen on lähtökohtaisesti pystyttävä aikaansaamaan riittävää tuottoa vieraan pääoman lisäksi myös omalle pääomalle. Oman pääoman riskisyyden vuoksi tulisi oman pääoman tuoton nousta aina markkinoilta saatavan riskittömän sijoituksen tuottoa korkeammaksi.

Nettotulosta voidaan kasvattaa vieraalla pääomalla tehdyillä investoinneilla. Tällöin pieni oman pääoman määrä kasvattaa oman pääoman tuottoa. Puhutaan ns. vipuvaikutuksesta. Hyvinä aikoina vipuvaikutus kasvattaa oman pääoman tuottoa, mutta huonoina aikoina vaikutus on päinvastainen, ja yritys saattaa joutua vaikeuksiin suurien rahoituskulujen vuoksi. Suuret investoinnit, jotka ovat sitoneet yrityksen pääomia, mutta eivät ole ehtineet tuottaa vielä tuloa voivat aiheuttaa ongelmia tunnusluvun kehityksen arviointiin (Kallunki & Kytönen, 2007, 78–79.) Oman pääoman tuotto prosenttin tavoitetaso määräytyy omistajien määrittelemän tuotto vaatimuksen mukaan. Mikäli toimintaan kuuluu suuri riski, on tuotto vaatimuskin korkeampi. Puolestaan pienemmällä riskillä toimiminen antaa maltillisemmän tuotto vaatimuksen (Yritystutkimus 2011, 65.)

$$\frac{\text{Nettotulos}}{\text{Oikaistu oma pääoma (keskiarvo)}} \times 100 \quad (8)$$

Oman pääoman tuoton viitteelliset normiarvot ovat (Balance Consulting 2015):

- yli 20 % Erinomainen
- 15 - 20 % Hyvä
- 10 - 15 % Tyydyttävä
- 5 - 10 % Välttävä
- alle 5 % Heikko

3.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuus kuvastaa yrityksen rahoitusrakennetta ja siten rahoitusvelvoitteista selviämistä pitkällä aikavälillä. Voidaan ajatella, että vakavaraisuus on kuin puskuri tai tappionsietokyky, joka mahdollistaa yrityksen toiminnan, mm. korkojen maksun myös vaikeina aikoina. Vakavaraisuudessa on kyse velkaantuneisuudesta ja pääomarakenteesta, mitä mitataan erilaisilla vieraan pääoman määrän ja oman ja vieraan pääoman suhteella (Kinnunen ym. 2000, 132–133.) Laitinen (1992, 194 - 195) korostaa edellisen lisäksi yritysrahoituksen terveyttä niin, ettei vieraan pääoman osuus ole liian hallitseva. Mikäli tulo-rahoitus, sen pienentyessä tai ajanjakso heilahteluista johtuen, ei riitä vieraan pääoman maksuvelvoitteisiin, voidaan vieraan pääoman rahoitusrakennetta katsoa liian hallitsevaksi.

Vilkkumaa (2010, 50) toteaa vakavaraisen yrityksen pystyvän tekemään helpommin itsenäisiä ratkaisuja ja saamaan rahoituslaitoksilta tarvittaessa helpommin lainaa. Vakavaraisuutta kuvaavat mittarit voidaan jakaa kahteen ryhmään. *Staattiset mittarit* kuvaavat jonkun hetken tilannetta, joihin tiedot saadaan taseen eristä. Tämä kuvaa rahoitusrakennetta. Staattisia vakavaraisuuden mittareita ovat mm. omavaraisuusaste, nettovelkaantumisaste ja suhteellinen velkaantuneisuus. *Dynaamiset mittarit* puolestaan suhteuttaa velat liikevaihtoon. Se kuvaa maksuvalmiusnäkökulmaa ja on tuloslaskelmapohjainen. Dynaamisen vakavaraisuuden mittari on esimerkiksi vieraan pääoman takaisinmaksukyky (Salmi 2012, 190.)

3.3.1 Omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste kertoo, kuinka suuri osuus yhtiön varallisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla. Mitä korkeampi yrityksen omavaraisuusaste on, sitä vakaammalle pohjalle yrityksen liiketoiminta rakentuu. Taseen omat varat muodostavat yrityksen puskurin mahdollisia tappiollisia vuosia vastaan. Omavaraisuusaste kuvaa näiden puskureiden tasoa. Yritys tulee toimeen myös matalalla omavaraisuudella, ellei tappioita synny ja sen kannattavuus on kohtuullinen ja vakaa (Kinnunen ym. 2002, 62–63.)

Omavaraisuusaste voi olla riippuvainen myös yrityksen iästä. Nuori yritys on usein velkaantuneempi kuin alalla pitempään toimineet yritykset. Täytyy myös huomioda, että tase kuvaa vain yhden päivän tilannetta. Mikäli tilinpäätösajankohta ajoittuu epänormaaliin ajankohtaan esim. velat tai varastojen arvo on normaalia suuremmat, niin omavaraisuusaste voi saada poikkeavia arvoja (Kinnunen ym. 2002, 132–133.) Kytönen (2014) ohjeistaa kohentamaan omavaraisuusastetta parantamalla kannattavuutta tulorahoituksen kautta tai siivoamalla tasetta lainoista, hillitsemällä kasvua velkarahalla sekä sijoittamalla yritykseen lisää omaa pääomaa.

$$\frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistu taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100 \quad (9)$$

Omavaraisuusasteen viitteelliset ohjearvot ovat (Yritystutkimus 2011):

- yli 40 % Hyvä
- 20 - 40 % Tyydyttävä
- alle 20 % Heikko

3.3.2 Gearing (Nettovelkaantumisaste)

Nettovelkaantumisaste kuvaa yrityksen velkaantuneisuutta. Tunnusluku mittaa yrityksen korollisen nettovelan ja oman pääoman suhdetta. Nettovelka saadaan kun korollisista veloista vähennetään likvidit rahavarat. Mitä korkeampi tunnusluvun arvo on, sitä korkeampi on myös yrityksen velkaantuneisuus. Korkea velkaantuneisuus on riskitekijä, joka rajoittaa yrityksen kasvumahdollisuuksia ja kaventaa sen taloudellista liikkumavaraa mm. investointi näkökulmasta (Ikäheimo ym. 2011, 71–72.)

$$\frac{\text{Korollinen vieras pääoma - Likvidit rahavarat}}{\text{Oikaistu oma pääoma}} \times 100 \quad (10)$$

Tunnusluun arvon ollessa alle 1 voidaan sitä pitää hyvänä, tällöin yrityksellä on enemmän rahaa kuin korollista vierasta pääomaa (Yritystutkimus 2011, 67–68). Mikäli luvun miinusmerkkisyys johtuu negatiivisesta omasta pääomasta, on tunnusluvun arvo heikko.

3.3.3 Velkaantumisprosentti

Tunnusluvulla arvioidaan sitä, minkälaisen tulorahoitusvaatimuksen vieras pääoma yritykselle asettaa. Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa yrityksen velkojen suhdetta toiminnan laajuuteen. Tunnusluvussa yrityksen kokonaisvelat suhteutetaan liikevaihtoon. Korkea suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää normaalisti yritykseltä hyvää ja vakaata käyttökatetta, jotta lainojen hoidosta selvitään vuosittain (Yritystutkimus 2011, 67.)

$$\frac{\text{Oikaistun taseen velat - Saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100 \quad (11)$$

Tunnusluku on pitkälle toimialakohtainen, mutta ohje arvoina voidaan pitää (Yritystutkimus 2011):

- alle 40 % hyvä
- 40-80 % tyydyttävä
- yli 80 % heikko

3.3.4 Vieraan pääoman takaisinmaksukyky

Vieraan pääoman takaisinmaksukyky mittaa yrityksen velanhoitokykyä, rahoitustuloksen avulla. Tunnusluvussa yrityksen varsinaisen toiminnan tulorahoitus suhteutetaan korollisten velkojen määrään. Tunnusluku kertoo, kuinka monta prosenttia veloista voidaan maksaa nettotuloksesta. Tunnusluku antaa luotettavan kuvan siitä, miten paljon yritys tuottaa tulorahoitusta suhteessa velkataakkaansa. Tunnusluvun arvo ei voi painua alle 0, tyydyttävänä arvona voidaan pitää 5–10 %.

Tunnusluvun arvoa voidaan kohentaa esimerkiksi isoilla poistoilla, tai hillitsemällä velkaantumista (Kytönen 2014.)

$$\frac{\text{Rahoitustulos}}{\text{Sijoitettu vieras pääoma}} \times 100 \quad (12)$$

3.4 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmius tarkoittaa yrityksen kykyä hoitaa juoksevat maksuveloitteensa mahdollisimman edullisella tavalla, pystyen hyödyntämään kassa-alennukset ja välttämään viivästyskorot. Myös maksuvalmiutta voidaan tarkastella *staattisella* eli välittömällä rahoituspuskurimaisella maksuvalmiudella, jolloin tarkastelun kohteena on tase. Tästä nouseekin ongelmaksi vain yhden päivän tilanne, joka saattaa antaa vääristetyn kuvan tunnusluvun arvosta. *Dynaamisella* eli tulorahoituksen riittävyydellä tarkoitetaan taseen lisäksi myös tuloslaskelman eriä (Salmi 2012, 198–200.) Hyvän tulorahoituksen mittari on tuloslaskelmasta laskettu rahoitustulos, jossa verojen jälkeiseen tulokseen lisätään poistot. Mikäli rahoitustulos on positiivinen, yritys on selvinnyt toimintakuluistaan, juoksevista rahoituskuluista sekä veroista, jota voidaan pitää minimivaatimuksena.

Maksuvalmiutta voidaan pitää hyvänä mikäli yrityksen likvidit varat riittävät kokonaisuudessaan lyhytaikaisten velkojen maksamiseen. Likvideihin varoihin luetaan rahat ja pankkisaamiset, rahoitusarvopaperit ja lyhyt aikaiset saamiset. Heikkoa maksuvalmiutta voidaan parantaa mm. lisävelalla, jos omavaraisuusaste on korkea ja velkaantumisaste puolestaan matala (Rajala, 2015.)

3.4.1 Quick ratio

Quick ratio eli happotesti on suppeampi mittari välittömän maksuvalmiuden mittaamiseen. Siinä likviditeetiksi lasketaan vain kaikkein nopeimmin rahaksi muutettavat taseen erät. Tunnusluku mittaa yrityksen kassavalmiutta ja rahoituspuskurien tilaa. Luvun suositusarvo on 1, jolloin yrityksen rahoitusomaisuus kattaa täysin

lyhytaikaisten velkojen määrän. Luvun tulkinnan yhteydessä onkin hyvä tarkastella myös yrityksen pääomarakennetta (omavaraisuusaste/nettovelkaantumisaste) ja arvioida siltä pohjalta esim. yrityksen mahdollisia lisärahoitusmahdollisuuksia (Yritystutkimus 2011, 71.)

$$\frac{\text{Vaihtuvat vastaavat - Vaihto-omaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakkomaksut}} \quad (13)$$

Tunnusluvun viitteelliset ohjearvot ovat (Yritystutkimus 2011):

- yli 1 hyvä
- 0,5-1 tyydyttävä
- alle 0,5 heikko

3.4.2 Current ratio

Current ratiossa likvideissä varoissa otetaan huomioon myös vaihto-omaisuus. Tunnusluvun tulkinnassa on tarkasteltava erityisesti luvun kehitystä ja otettava huomioon, että se on tilinpäätöspäivän tilanne. Current ration muutoksia selittävinä tunnuslukuina käytetään usein vaihto-omaisuuden, ostovelkojen ja myyntisaamisten kiertoaikoja. Usein quick ratioa ja current ratio käytetään rinnakkain (Kallunki & Kytönen 2007, 87.)

$$\frac{\text{Vaihtuvat vastaavat}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}} \quad (14)$$

Tunnusluvun viitteelliset ohjearvot ovat (Yritystutkimus 2011):

- yli 2 hyvä
- 1-2 tyydyttävä
- alle 1 heikko

3.4.3 Rahoitustulosprosentti

Tämä dynaamista maksuvalmiutta kuvaava tunnusluku kertoo paljonko yritykselle jää liikevaihdosta lyhytvaikutteisten kulujen sekä rahoituskulujen ja verojen vähentämisen jälkeen. Tunnusluvun arvon ehdoton alaraja on 0. Tällöin tiedetään, että yritys on pystynyt tuottamaan tulorahoitusta myös pitkävaikutteisten kulujen, kuten poistojen kattamiseen. Positiivisella tuloksella yritys on kykenevä tekemään investointeja, lainan lyhennyksiä sekä osingonjakoa. Negatiivinen arvo kertoo, että ainakin osa veroista ja rahoituksen kuluista on jouduttu rahoittamaan muulla kuin tulorahoituksella. Rahoitustulosprosenttia voidaan parantaa hillitsemällä liian nopeaa kasvua, nopeuttamalla tulojen kertymisvauhtia, parantamalla kannattavuutta tai tekemällä investointeja (Kytönen 2014.) Rahoitustulos saadaan nettotulokseen lisäämällä poistot sekä arvonalentumiset (Yritystutkimus 2011, 62.)

$$\frac{\text{Rahoitustulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}} \times 100 \quad (15)$$

3.5 Kiertoaika- eli tehokkuusluvut

Kiertoaikaluvut mittaavat, missä ajassa menot ja tulot kertyvät. Lisäksi ne antavat informaatiota tulorahoituksen riittävydestä ja maksuvalmiuden taustalla olevista seikoista. Tavoiteltavaa olisi, että myyntisaamiset saataisiin yrityksen kassaan nopeammin kuin ostovelat erääntyvät. Saatu tunnusluku kertoo kiertoajan vuorokausissa (Kallunki & Kytönen 2007, 88.) Tunnuslukua laskettaessa päivien lukumääränä käytetään joko 360 tai 365 päivää. Vertailtavuuden vuoksi onkin tärkeää, että laskennassa käytetään aina samaa lukua (Niskanen & Niskanen 2003, 123.)

3.5.1 Myyntisaamisten kiertoaika

Tunnusluku kertoo miten pitkään myyntitulot ovat saamisia, ennen kuin ne ovat rahana yrityksen kassassa. Myyntisaamisiin kuuluu myös eriä kuten, arvonalisävero, omaisuuden myyntituotot ja kuljetukset, jotka eivät ole liikevaihtoa. Tästä johtu-

en todelliset kiertoajat saattavat olla lyhempiä kuin lasketut (Yritystutkimus 2011, 69.) Myyntisaamisten kiertoaikaa voidaan tehostaa esimerkiksi maksuehtoja ja perintää tiukentamalla, käteismyyntiä lisäämällä tai myymällä saamisensa factoring-yhtiölle (Kallunki & Kytönen 2007, 89.)

$$\frac{\text{Myyntisaamiset} + \text{Sisäiset myyntisaamiset}}{\text{Liikevaihto}} \times 365 \quad (16)$$

3.5.2 Ostovelkojen kiertoaika

Ostovelkojen maksuun käytettyä aikaa kertoo ostovelkojen kiertoaika -tunnusluku. On huomioitava, että kiertoajan pituuteen saattaa vaikuttaa investoinneista ja liike-toiminnan muista menoista johtuvat menot, jotka eivät välttämättä ole aine- ja tarvikemenoja (Yritystutkimus 2011, 69–70). Muussa tapauksessa pitkät kiertoajat tunnusluvun kohdalla saattavat kuvata maksuvaikeuksia (Kallunki & Kytönen 2007, 90.)

$$\frac{\text{Ostovelat} + \text{Sisäiset ostovelat}}{\text{Ostot} + \text{Ulkopuoliset palvelut}} \times 365 \quad (17)$$

3.6 Kassavirtalaskelma

Edellä läpikäytyjen taseen ja tuloslaskelman sekä näiden liitetietojen lisäksi tilinpäätösanalyysissä käytetään myös erilaisia virtalaskelmia. Näiden tarkoitus on vähentää suoriteperusteisen tilinpäätöksen ja yritysjohton harkinnanvaraisia päätöksiä, jotka voivat vaikuttaa tehtäviin johtopäätöksiin. Laskelmilla haetaankin parempaa reliabiliteettia tilinpäätösanalyysiin. Virtalaskelmilla saadaan hyödyllistä tietoa nimenomaan yrityksen rahoitusta tutkittaessa (Laitinen 1992, 131.)

Kallunki & Kytönen (1992, 94–95) jakaa kirjassaan uusi tilinpäätös analyysi, rahoituskassavirtalaskelmat kolmeen eri kategoriaan:

Liikepääomavirtalaskelma, joka seuraa suoriteperusteista tuloslaskelmaa lyhytvaikutteisten menojen osalta, jossa ei kuitenkaan jaksoteta poistoiksi pitkäaikaista käyttöomaisuutta pitoajan mukaan, vaan poistot korvataan investoinneilla. Liikepääomavirtalaskelmalla korjataan suurimmat harkinnanvaraisuudet joita suoriteperusteisessa tuloslaskelmassa on. Liikepääomavirtalaskelman laskennan kohteena ovat muutokset liikepääomassa. Tämä saadaan vähentämällä lyhytaikainen vieras pääoma rahoitus- ja vaihto-omaisuudesta. Laskennan kohteena ei ole käyttöomaisuutta.

Meno-tulovirtalaskelmassa (nopeakiertoisten varojen laskelma) ei jaksoteta edes lyhytvaikutteisia menoja tilikausille kuluiksi eikä tuloja kohdisteta tilikaudelle tuotoksi. Tämä merkitsee, ettei laskelma ota huomioon myöskään vaihto-omaisuutta. Meno-tulovirtalaskelma on siis muodoltaan edellistä suppeampi.

Kassavirtalaskelmassa käytetään niin ikään jaksottamattomia tuloja ja menoja. Kassavirtalaskelma tehdään kassaperusteisesti eli vain kassaan tulevan ja sieltä lähtevän raha huomioidaan. Kassavirtalaskelmassa seurataan yrityksen kassavirtoja sekä rahoituksen riittävyttä menojen etuoikeusjärjestyksessä. Myyntituloilla katetaan ensin juoksevan toiminnan menot, sitten rahoituskulut sekä verot ja viimeisenä investoinnit, lainojen lyhennykset ja voitonjako. Kassavirtalaskelmasta pystytään näkemään tulleen ja käytetyn rahan määrä tilikauden aikana. Kassavirtalaskelmasta voidaan myös lukea käytetty oma ja vieraspääoma. Tässä opinnäytetyössä keskitytään tähän, eniten käytettyyn rahavirtalaskelmaan.

Yritystutkimus (2011, 52) käyttää kassavirtalaskelman lähteenä oikaistu tuloslaskelma, virallista tasetta ja niiden liitetietoja. Oikaistua tuloslaskelmaa käytetään, jotta kassavirrasta saadaan mahdollisimman todellinen ja vertailukelpoinen tieto. Oikaistua tasetta ei puolestaan voida käyttää, koska tehdyt oikaisut eivät ole kassavirtavaikutteisia. Kassavirtalaskelman laskentakaava ja erien sisällöt löytyvät Yritystutkimus ry:n julkaisemasta Tilinpäätösanalyysi- kirjasta sivuilta 52–57. Yritys Oy:n kassavirtalaskelmassa kaavana on käytetty Kallunki & Kytösen (2007, 103) esimerkin esittämää kaavaa.

Yritystutkimuksen (2011, 57–58) mukaan kassavirtalaskelmassa tulorahoituksen riittävyttä kuvataan erilaisilla jäämillä. Näitä ovat toiminta-, rahoitus- ja investointi-

jäämä. Ne kertovat, missä vaiheessa yritys on joutunut käyttämään joko omaa tai vierasta pääomaa tulo-rahoituksen loputtua kattaakseen menonsa. Tilikausien aikana jäämät voivat muuttua paljon. Alhaiset tai jopa negatiiviset jäämät voivat myös johtua siitä, että yritys on tilikaudella käyttänyt menoja maksamiseen jo aikaisemmin syntyntyä kassaansa.

Toimintajäämä ilmaisee jäljellä olevan myyntitulon määrän, liiketoiminnan lyhytvaikutteisten menojen jälkeen. Tämän tulee olla koko ajan positiivinen, jotta yrityksen voidaan katsoa olevan kannattava ja maksuvalmiuden voidaan olettaa olevan kunnossa. Poikkeuksena negatiiviselle toimintajäämälle voidaan katsoa voimakas kasvu, jolloin käyttöpääoma sitoo kassavaroja. Myös projektiluonteisessa toiminnassa luovutuksen ja laskutuksen osuttua lähelle tilinpäätös hetkeä, saattaa toimintajäämä jäädä negatiiviseksi.

Rahoitusjäämä kertoo yrityksen selviytymistä juoksevista maksuistaan. Positiivinen rahoitusjäämä ilmentää yrityksen suoriutumista ainakin osittain investoinneistaan tulo-rahoituksella ja on myös pystynyt lyhentämään velkojaan. Jatkuva negatiivinen rahoitusjäämä puolestaan kertoo kasvavasta velkaantumisesta.

Investointijäämän positiivisuus kertoo liiketoiminnasta saatujen tuottojen riittäväydestä aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintaan sekä sijoitusomaisuuteen tehtyihin investointeihin. Se miten mahdollinen vaje on katettu tai miten positiivinen jäämä on hyödynnetty, selviää investointijäämän jälkeisistä eristä, vieraan ja oman pääoman sekä rahavarojen muutoksista.

Jotta yrityksen toimintaedellytyksistä saataisiin luotettava kokonaiskuva ja satunnaisten heilahtelujen vaikutukset tasoittuisivat, tulisi tutkia 3–5 vuoden kassavirtalaskelmia tai näiden keskiarvoja. Numerollisten tavoitearvojen antaminen jäämille on vaikeaa, mutta niistä voidaan päätellä kehityksen suuntaa. On muistettava, että investointitarpeet ja lainojen lyhennystilanteet vaikuttavat tulo-rahoituksen tarpeeseen. Yrityksen osto-, siirto- ja muiden lyhytaikaisten velkojen kasvattaminen sekä myyntisaamisten perinnän tehostaminen saattaa parantaa kassavirtaa hetkellisesti.

Kallunki & Kytönen (2007, 108–109) kuvaa investointien rahoituksen riittävyttä tulo-rahoituksella vuositasolla, investointien tulo-rahoitusosuus -tunnusluvulla. Täs-

sä rahoitusjäämää verrataan investointimaksuihin. Tunnusluvun korkea arvo viittaa hyvään pääoman palautuskykyyn ja matalaan rahoitusriskiin. Rahoitusjäämän on oltava positiivinen, jotta yritys pystyy rahoittamaan investointejaan tulorahoituksen turvin.

$$\frac{\text{Rahoitusjäämä}}{\text{Investointimeksut}} \times 100 \quad (18)$$

3.7 Trendianalyysi

Trendianalyysi on prosenttumuotoinen horisontaalinen vertailu. Tässä tilinpäätös-eriä vertaillaan aikaisempien vuosien lukuihin vaakasuuntaisesti. Analyysin vertailuarvona käytetään aikasarjan ensimmäisen vuoden arvoa. Trendianalyysillä pystytään tarkastelemaan miten yksittäiset tilinpäätöserät ovat vuosien saatossa kehittyneet. Lukujen avulla pystytään kartoittamaan yrityksen kulu- ja taserakenteen muuttumista jakson aikana. On kuitenkin huomioitava, ettei trendianalyysia voida prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen tavoin käyttää yritysten väliseen vertailuun (Niskanen & Niskanen 2003, 96–103.)

4 YRITYS OY:N TUNNUSLUKUJA

4.1 Yritys Oy ja maanrakennus toimialana

Yritys Oy on Etelä-Pohjanmaalla toimiva kiinteistöhuoltoon, pihan- ja maanrakennukseen erikoistunut yritys, joka ei toiminnallaan ensisijaisesti hae suurta kasvua vaan haluaa säilyttää vakaan aseman nykyisellä toimialueella. Kiinteistöhuolto luo toiminnalle ympärivuotisen toimintapohjan. Yrityksen pääasiallisen tulorahojuksen muodostaa kuitenkin pihan- ja maanrakennus, jota pystytään tekemään täysipainoisesti kesäaikana. Suurten kausivaihteluiden johdosta likviditeetin riittävyys ympäri vuoden onkin haasteellista. Yrityksellä on omat toimitilat sekä suhteellisen uusi, monipuolinen ja asianmukainen kalusto. Kalustoon kuuluu isoja koneita, kuten kaivinkoneita, kuorma-auto, traktori, pyöräkuormaaja jne. Asiakaskunta koostuu niin yhteisöistä kuin yksityisistä ihmisistäkin. Toiminta ulottuu noin sadan kilometrin säteellä kotipaikastaan. Yritys työllistää yrittäjän lisäksi kolme vakituista työntekijää. Lisäksi kesäaikana työllistyy keskimäärin kaksi kausityöntekijää.

Yritys Oy on aloittanut toiminimellä vuonna 1991, joka sittemmin 2010 on muutettu osakeyhtiöksi. Toiminnan alkutaipaleella, kunnan ulkoistaessa toimintojaan, pääpaino oli kiinteistöhuollossa. Liiketoiminnan kehittyessä ja monipuolistuessa toimintaan ovat tulleet vahvemmin mukaan pihan- ja maanrakennustyöt. Asiakaslähteiselle toiminnalle on ollut ehdoton varaus.

Valtiovarainministeriön (rakennusalan suhdanneryhmä, 2014) raportin mukaan heikentyneet suhdanteet ja lisääntynyt epävarmuus on supistanut maa- ja vesirakentamisen investointeja noin prosenttia. Vähentynyt uudisrakentaminen näkyy myös vähentyneinä maanrakennustöinä alalla. Ennusteet ovat nyt viime kevättä (2014) paremmat, mutta silti heikot. Raportti kuitenkin kertoo maa- ja vesirakentamisen osalta hienoista nousua liikevaihdon osalta. Kotimaan taloustaantumien myötä pihan- ja maanrakentaminen on vielä vähäistä, koska kuntien ja kaupunkien investoinnit ovat vähentyneet. Todettavissa onkin, että kilpailu näistä urakoista on kovaa, pienemmät voivat joutua lopettamaan tai fuusioituvat isompiin yrityksiin. Toimenpiteet muilla toimialoilla voivat avata liiketoimintamahdollisuuksia kestävä kehityksen muodossa mm. pihanrakennuksessa. Osaavan ja ammattitaitoisen työ-

voiman saanti saattaa muodostua ongelmaksi varsinkin maaseudulla tulevina vuosina. Kaluston käyttökustannukset ovat osittain verrannollisia öljyn hintaan. Polttoainekustannusten suuri osuus saattaa vaikuttaa toimialan kannattavuuteen. Suhteellisen suuret investoinnit liikevaihtoon nähden sekä suuret suhdannevaihtelut ovat toimialalla riski. Väärään aikaan tehty investointi saattaa ajaa yrityksen suuriin rahavaikeuksiin.

Opinnäytetyössä verrataan Yritys Oy:n tunnuslukuja toimialaan. Toimialavertailuna on käytetty Toimiala Onlinesta saatavaa Finnveran tilinpäätöstietoihin perustuvia tilastokantoja. Vertailuun on valittu Yritys Oy:n pääpainopisteenä oleva maanrakentaminen, joka Toimiala Onlinesta löytyy maa- ja vesirakentaminen kategorias- ta. Vertailu vuosina, kuten Yritys Oy:n tilinpäätöstiedoissakin, on käytetty vuosia 2011–2013.

4.2 Tilinpäätökseen oikaisut

Nykyisten kirjanpitosäännösten johdosta tilinpäätösten oikaisutarpeet ovat vähentyneet. Kohdeyrityksen, joka on pieni osakeyhtiö, suoritettavien oikaisujen tarve on vähäinen. Yritys Oy:n tuloslaskelmaa ja tasetta on oikaistu seuraavin toimenpitein:

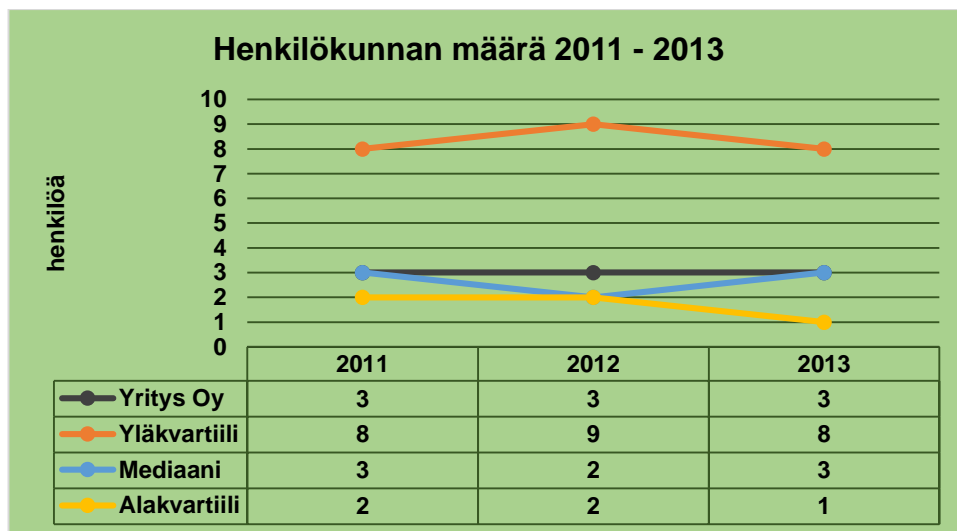
1. Ainut tuloslaskelmaan kohdistuva ja euro määräisesti suurin yksittäinen oikaisu on laskennallinen palkkakorjaus. Yrittäjän itselle maksama palkka on suuruudeltaan niin pieni, ettei se vastaa tehtyä työpanosta. Tästä joh- tuen se oikaistaan suoraan liikevaihtoon perustuvan, Yritystutkimuksen (2011, 20) suosituksen mukaisesti, 30 000 eurolla. Oikaisu vaikuttaa suoraan kannattavuuteen.
2. Siirtosaamiset on oikaistu Yritystutkimuksen ohjeen mukaan, Muut saa- miset- erään.
3. Ostovelkoja on oikaistu osamaksusopimuksen mukaiset määrät, Korolli- siin lyhytaikaisiin velkoihin.
4. Siirtovelat on oikaistu niin ikään Yritystutkimuksen ohjeen mukaan, Muut korottomat lyhytaikaiset velat- erään.

4.3 Toiminnan laajuus

Taulukko 1 Yritys Oy:n toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut 2011–2013 (Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013).

Yritys Oy			
	2011	2012	2013
Liikevaihto (€)	669 274	553 978	612 755
Liikevaihdon muutos (%)	67,2	-17,2	10,6

Liikevaihdon muutoksesta voitaisiin päätellä jonkinasteista markkinaosuuden kasvua vuosina 2011 ja 2013. Suhteutettaessa Yritys Oy:n toimintaa toimialaan yleensä, voidaan puhua pienestä yrityksestä henkilökunnan määrän osalta. Kohdeyrityksen vakituisten työntekijöiden määrä on pysytellyt tarkastelu ajanjakson aikana vakiona. Toimiala kohtaisista tiedoista pystytään näkemään, että henkilökunnan määrä vaihtelee melko suuresti toimialan yrityksissä.

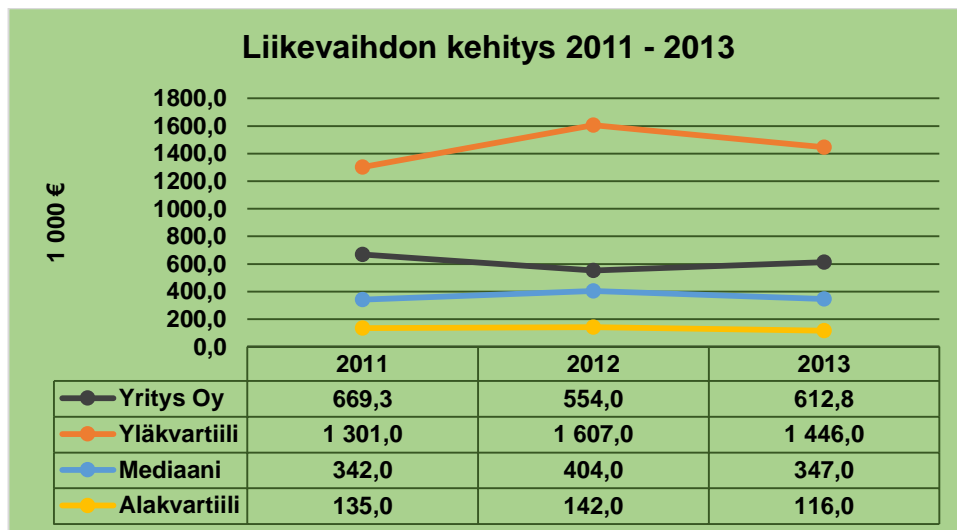

Kuvio 5 Henkilökunnan määrä 2011–2013 (Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Tarkastelujakson aikana liikevaihdon kehityksessä on tapahtunut notkahdus vuonna 2012. Liikevaihto ei ole saavuttanut vuoden 2011 tasoa tarkastelujaksolla. Liikevaihdon muutoksessa tulee kuitenkin huomata, että vuonna 2011 liikevaihto on

kasvanut edellisvuodesta huomattavasti. Yritys Oy:n toimitusjohtajan mukaan vuoden 2011 liikevaihdon nousu johtuu muutamasta yksittäisestä isosta, paikkakunnalla tehdystä rakennusprojektista. Johtopäätöksenä voidaankin pitää, että vuosien 2012 ja 2013 liikevaihdot kuvaavat Yritys Oy:n keskimääräistä liikevaihtoa.

Tarkasteltaessa liikevaihdon kehitystä toimialalla, huomataan ensinnäkin se, että liikevaihdolla mitattuna Yritys Oy on hieman mediaani arvon yläpuolella. Edelleen voidaan todeta, että Toimiala Onlinesta saatujen toimialatietojen valossa maa- ja vesirakentamisen yritykset ovat liikevaihtoon suhteutettuina suuruusluokaltaan hyvin erilaisia. Kaikkina tarkastelujakson vuosina Yritys Oy sijoittuu mediaani arvon yläpuolelle. Toimialan kausi- ja suhdannevaihteluita kuvaa hyvin liikevaihdon kehityksen epäsymmetrisyys. Tasaista ja jatkuvaa kasvua ei siis luvuista voida tulkita. Jos verrataan henkilökunnan lukumäärää ja liikevaihtoa, voidaan molempien mediaaniarvoja vertaamalla pitää Yritys Oy:tä tehokkaana toimijana.

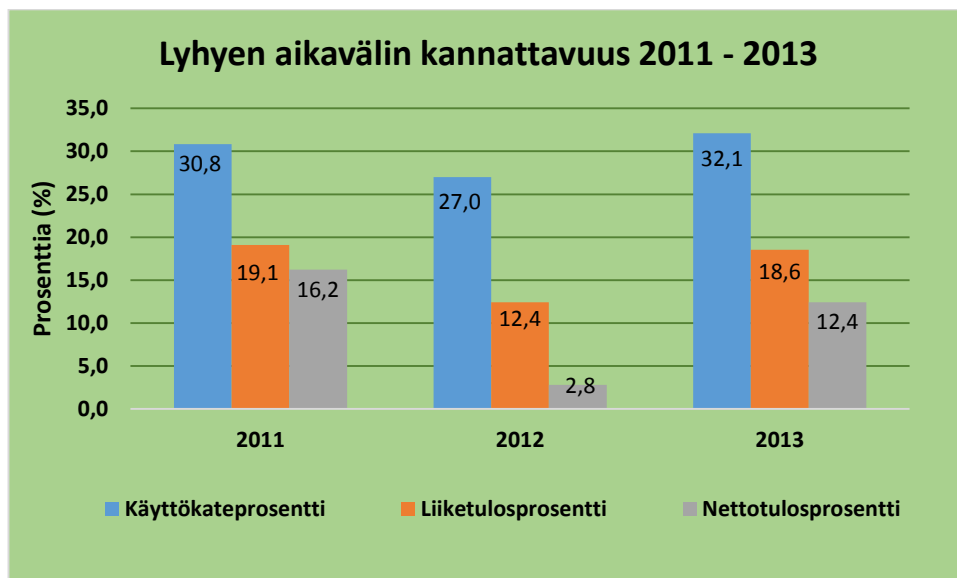

Kuvio 6 Liikevaihdon kehitys 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

4.4 Kannattavuuden tunnusluvut

Taulukko 2 Yritys Oy:n kannattavuuden tunnusluvut 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013).

Yritys Oy			
	2011	2012	2013
Käyttökateprosentti	30,8	27,0	32,1
Liiketulosprosentti	19,1	12,4	18,6
Nettotulosprosentti	16,2	2,8	12,4
Kokonais pääoman tuotto prosentti (ROA)	18,3	3,2	26,1
Sijoitetun pääoman tuotto prosentti (ROI)	23,1	12,6	40,3
Oman pääoman tuotto prosentti (ROE)	28,1	3,7	32,9

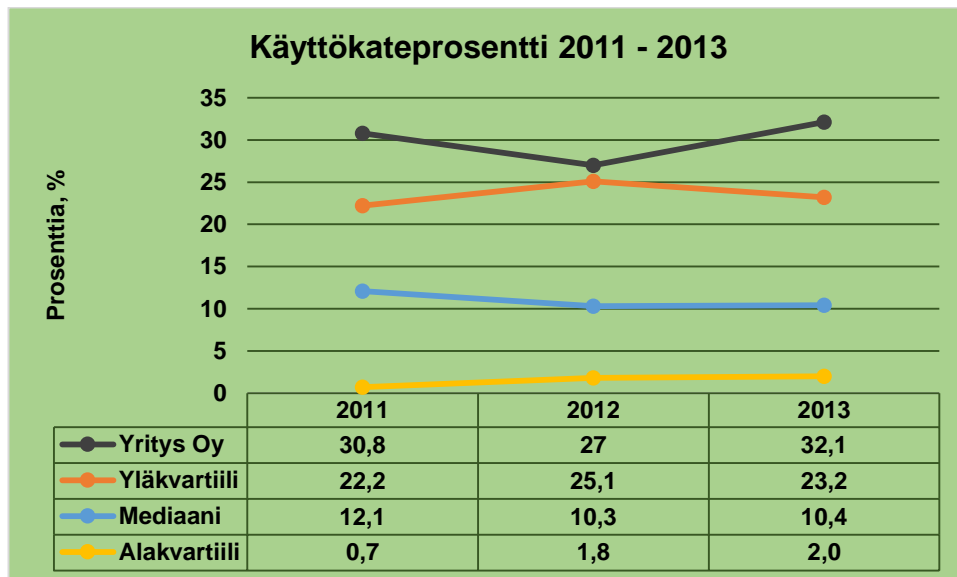

Kuvio 7 Yritys Oy:n lyhyen aikavälin kannattavuus 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013).

Yleisesti ottaen tarkastelujakson käyttökateprosentteja voidaan pitää hyvinä. Vuosittain Yritys Oy on pystynyt tekemään katetta toimintakulujen jälkeen. Vaikka liikevaihto on ollut vuonna 2011 hyvä, sen käyttökateprosentti ovat kuitenkin pienentäneet

yrityksen ulkopuolisten palveluiden sekä liiketoiminnan muiden kulujen suurempi osuus suhteessa vertailuvuosiin 2012 ja 2013 nähden. Yritys omistaa itse koneet, kaluston ja rakennukset, jolloin kulukirjaukset ohjautuvat tuloslaskelman poistoihin ja rahoituskuluihin. Tämä seikka saattaa vaikuttaa käyttökateprosentteihin hieman positiivisemmin kuin jos ne olisivat vuokrattuina, jolloin kuluerät kohdistuisivat tuloslaskelmaan eritavalla.

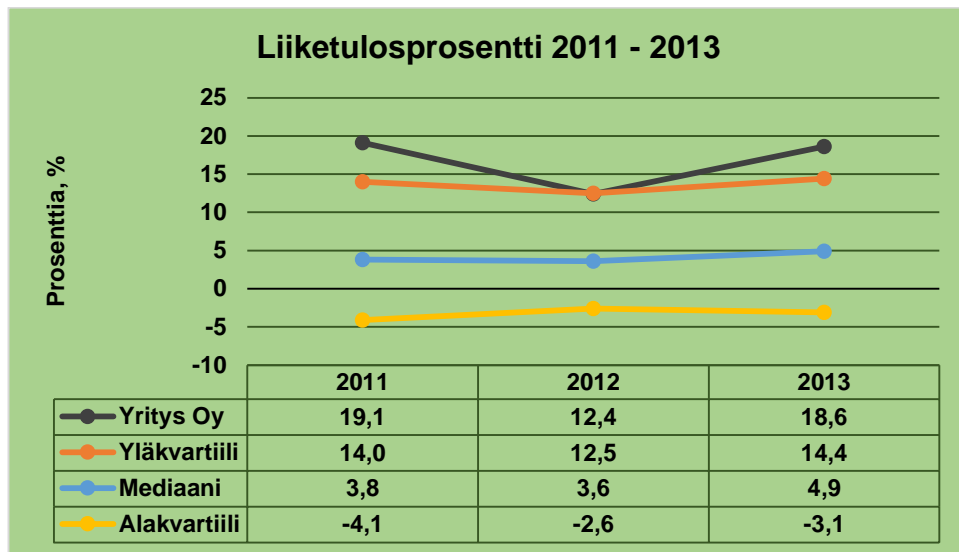
Yritystutkimus (2011, 61) suosittaa vertaamaan käyttökateprosenttia saman toimialan yrityksiin. Tähän verrattuna Yritys Oy:n tunnusluku vuosina 2011–2013 on ollut hyvä. Matalan liikevaihdon vuonnakin (2012) on käyttökateprosentti noin kaksi prosenttiyksikköä yläkvartiilin yläpuolella. Käyttökateen voidaan olettaa olleen riittävä lainavelvoitteiden hoitoon.

Kuvio 8 Käyttökateprosentin kehitys 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

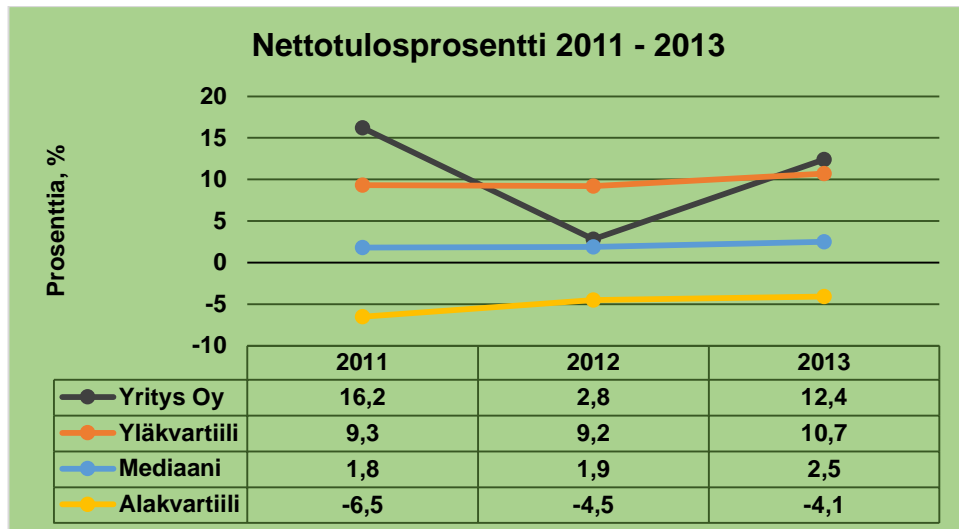
Liiketulosprosentti -tunnusluku huomio toimintakulujen lisäksi myös yrityksen käyttöomaisuuden kulumisen eli poistot. Tunnusluvun mukaan Yritys Oy:n operatiivinen toiminta on ollut kannattavaa. Yritystutkimuksen ohjearvoihin verrattuna yrityksen tunnusluku on ollut hyvällä tasolla koko tarkastelujakson aikana. Liiketulosprosentti ylittää yläkvartiilin vuosina 2011 ja 2012, ollen myös vuonna 2013 miltei samaa tasoa yläkvartiilin kanssa. Liiketulosprosentin kehitys on ollut toimialalla samankaltainen kuin Yritys Oy:llä. Täytyy huomioida, että Yritys Oy:n tunnusluvun kehitys on ollut vuonna 2012 voimakkaammin laskeva ja puolestaan 2013 voimak-

kaammin nouseva, kuin toimialalla keskimäärin. Korkeasta liikeulosprosentista voidaan tulkita Yritys Oy:n kustannus- ja hinnoittelutehokkuudesta.

Kuvio 9 Liikeulosprosentin kehitys vuosina 2011–2013 (Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

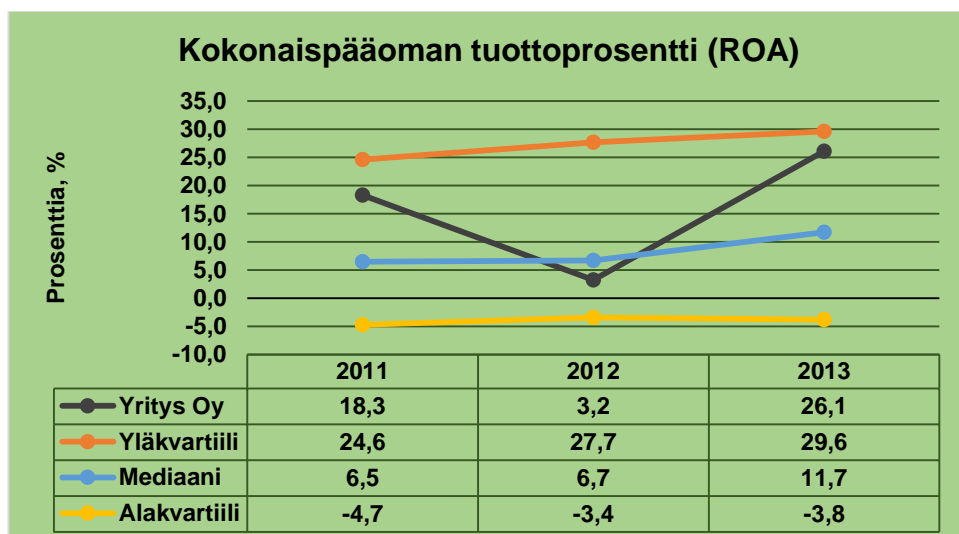
Nettotulosprosentti osoittaa, että Yritys Oy on pystynyt suoriutumaan tulorahoituksella mm. lainojen koroista ja veroista. Tunnusluku on tarkastelujakson aikana pysynyt positiivisena. Tarkasteltaessa tässä yhteydessä oman pääoman tuotto prosenttia, voidaan todeta, että vuosina 2011 (28,1 %) ja 2013 (32,9 %) tuotto odotus täyttyi hyvin ja osingonmaksukyky oli Yritys Oy:llä olemassa, joten nettotuotto prosenttia voidaan pitää hyvänä. Nettotulosprosentti toimialaan verrattuna painuu vuonna 2012 mediaani arvon tuntumaan, mutta arvo ei ole hälyttävä. Mikäli tätä vuotta verrataan oman pääoman tuottoon, nettotulosta ei voida pitää hyvänä kyseisenä vuotena omistajan näkökulmasta. Jo seuraavana vuonna havaitaan arvon nousevan yläkvartiili arvon yläpuolelle.

Kuvio 10 Nettotulosprosentin kehitys vuosina 2011–2013 (Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

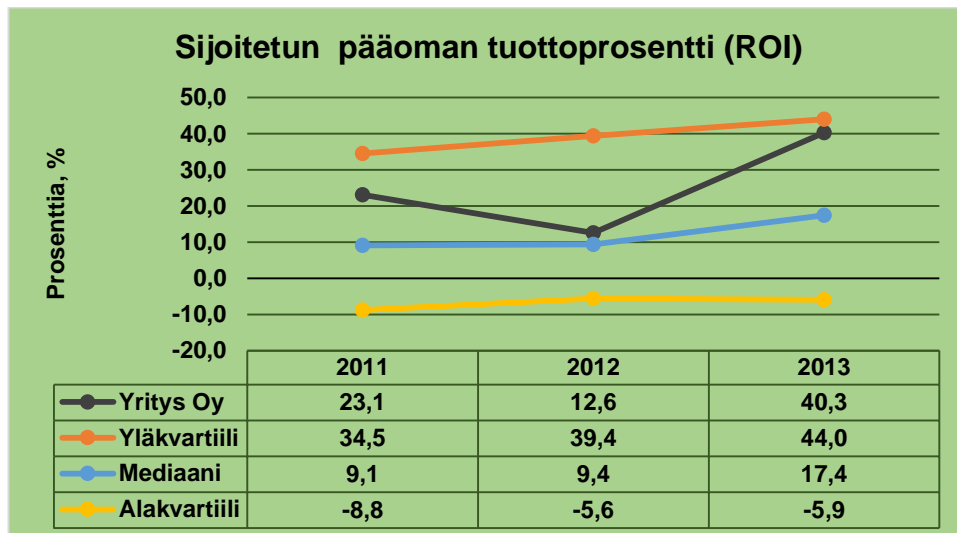
Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että tuloslaskelman laskennallinen palkkaointi vaikuttaa kannattavuuteen suoraan, tehdyn oikaisun verran.

Kokonaispääoman tuotto prosentti on tutkimus aikana heilahdellut voimakkaasti. Vuonna 2011 sen on ollut 18,3, ja vuoteen 2012 se on laskenut 3,2:n. Laskua on tapahtunut noin 15 prosenttiyksikköä. Vuonna 2013 kokonaispääoman tuotto prosentti on jälleen noussut miltei 23 prosenttiyksikköä, nousten 26,1 prosenttiin. Yritystutkimuksen ohjearvojen mukaan kokonaispääoman tuotto prosentti on vuosina 2011 ja 2013 hyvällä tasolla, puolestaan vuoden 2012 tunnusluku antaa tästä heikon arvon.

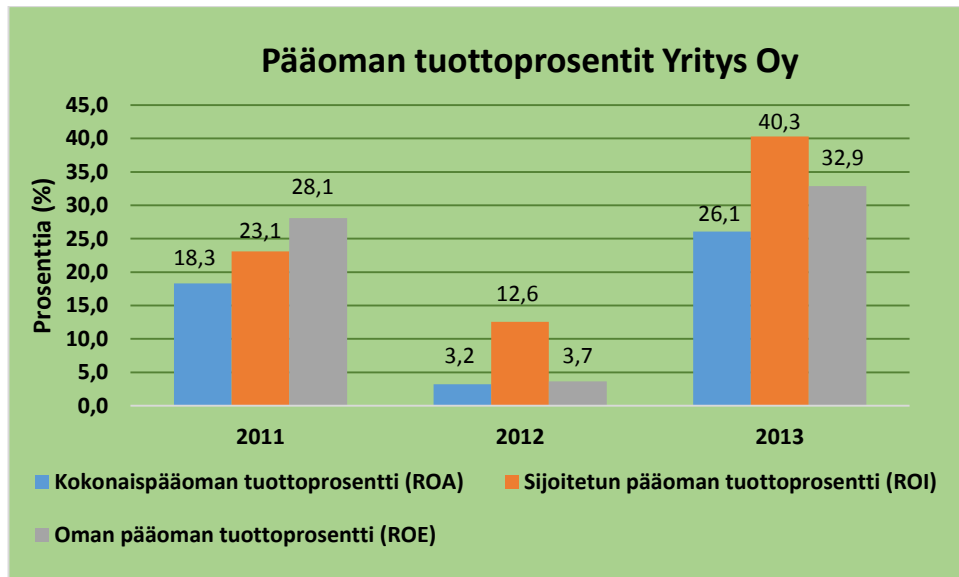
Kuvio 11 Kokonaispääoman tuotto prosentti 2011–2013 (Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti on ollut vuonna 2011 23,1 %, 2012 12,6 % ja 2013 40,3 %. Tunnusluku on kolmen vuoden aikana miltei kaksinkertaistunut. Balance Consulting ohjearvoihin nähden sijoitetun pääoman tuotto on ollut vuosina 2011 ja 2013 erinomaisella tasolla ja 2012 hyvällä tasolla. Sijoitetun pääoman vähimmäistuotona pidetään yrityksen vieraalle pääomalleen maksamaa korkoa, Yritys Oy:n toiminta voidaan olettaa olleen kannattavaa.

Kuvio 12 Sijoitetun pääoman tuotto prosentti 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Oman pääoman tuotto prosentti on kehittynyt suhteessa parhaiten vuonna 2013. Tuolloin se on ollut 32,9 %. Vuonna 2012 arvo on pudonnut 3,7 %:n. Vuoden 2011 oman pääoman tuotto on ollut 28,1 %. Balance Consulting erinomaiseen yli 20 %:n ohjearvoon nähden vuodet 2011 ja 2013 ovat olleet tuolla tasolla ja vuosi 2012 vastaavasti heikolla tasolla.

Kuvio 13 Yritys Oy:n pääoman tuotto prosentit 2011–2013 (Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013).

Yllä olevasta kuviosta 13, voidaan selkeästi todeta, että vuonna 2011 oman pääoman tuotto on ollut paras suhteessa muihin pääoman tuotto prosentteihin nähden. Kahtena jälkimmäisenä vuotena sijoitetun pääoman tuotto on ollut hallitsevampaa. Vähintään rahamarkkinoilla vallitsevan korkotason mukainen tuotto tulisi saada omalle pääomalle ja lainapääomalle. Yleensä oman pääoman sijoittajat vaativat korkeampaa tuottoa riskisille oman pääoman sijoituksilleen, kun korollisen lainapääoman antajat. Hyvällä kannattavuustasolla toimivalla yrityksellä, myös sijoitetun pääoman tuoton tulee nousta lainakorkoja suuremmaksi.

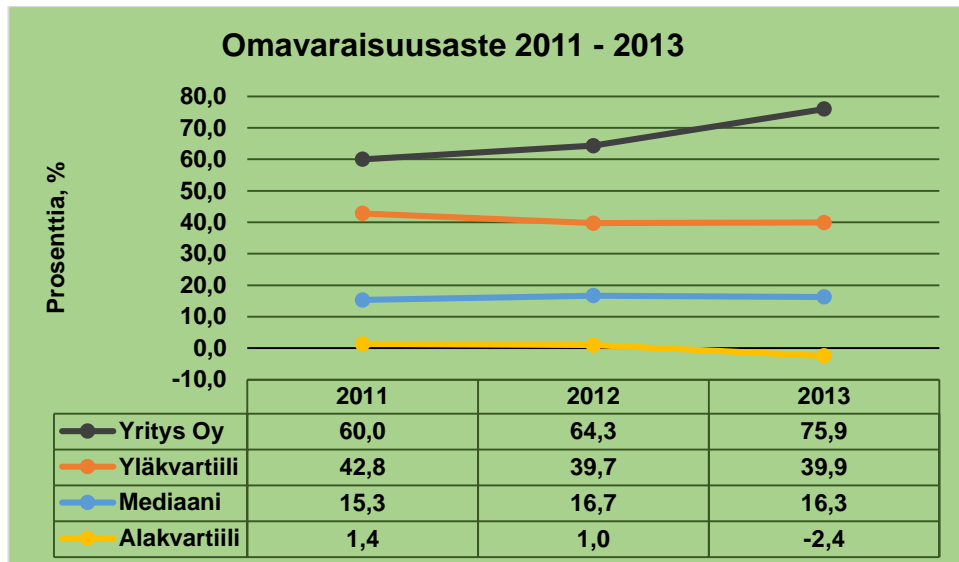
Tarkasteltaessa saatavilla olevia tuotto prosentteja Toimiala Onlinen kautta. Voidaan niiden miltei kauttaaltaan hipovan yläkvarttili arvoja. Ainoastaan vuonna 2012 arvot asettuvat mediaaniarvon tietämille. Toimialaan verrattuna Yritys Oy:n arvoja voidaan pitää hyvinä vuoden 2012 notkahduksesta huolimatta.

4.5 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Taulukko 3 Yritys Oy:n vakavaraisuuden tunnusluvut 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013).

Yritys Oy			
	2011	2012	2013
Omavaraisuusaste	60,0	64,3	75,9
Vieraan pääoman takaisinmaksukyky	99,5	66,1	155,0
Velkaantuneisuusprosentti	38,0	39,3	23,9
Gearing (Nettovelkaantumisaste)	0,0	-0,1	-0,1

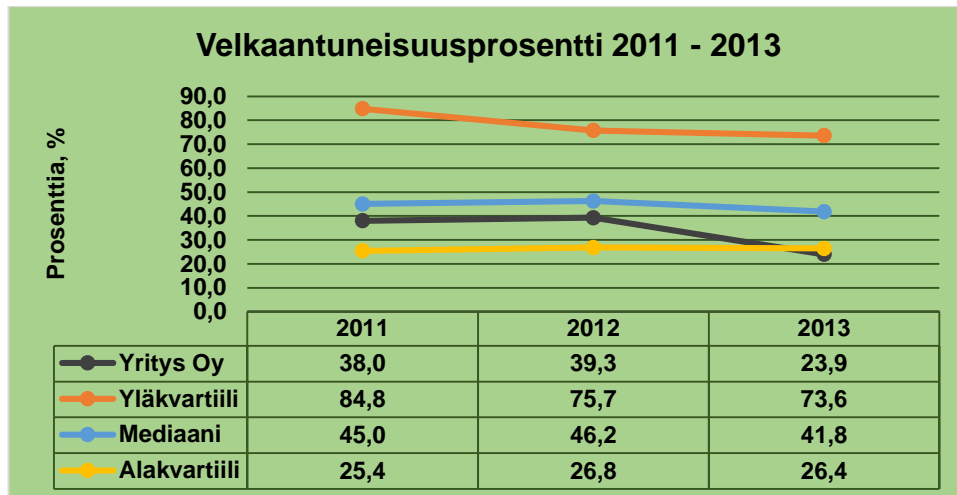
Vakavaraisuuden yleisimmin käytetty omavaraisuusaste- tunnuslukuja kertoo Yritys Oy:n kohdalla kasvavasta kehitystä. Tarkastelujakson aikana tunnusluvun arvo on kasvanut 15,9 prosenttiyksikköä, ollen vuonna 2013 jo 75,9 %. Verrattaessa lukua toimialan kehitykseen, on siellä muutos ollut päinvastainen eli omavaraisuusaste on ollut hieman laskeva. Yläkvartiili arvo toimialalla kulkee Yritystutkimuksen, hyvän omavaraisuusasteen ohjearvon yli 40 %, mukaan. Kuitenkin yleisesti toimialan omavaraisuusastetta voidaan pitää heikkona. Tästä johtuen voimme todeta, että kohdeyrityksen omavaraisuusaste on hyvällä pohjalla. Yritys on pystynyt tekemään investointeja tulorahoituksellaan, käyttämättä kohtuuttomasti vierasta pääomaa. Hyvään omavaraisuusasteeseen vaikuttanee puoltavasti, myös yrityksen pitkä ikä.

Kuvio 11 Omavaraisuusaste 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Velkaantumisosuus tunnusluvun arvo on sitä parempi mitä pienempi se on. Yritys Oy:n kohdalla kehitys onkin sen suhteen ollut hyvää. Liikevaihtoon suhteutettu kokonaisvelkojen määrä on vuonna 2011 ollut 38,0 %, 2012 39,3 % ja vuonna 2013 enää 23,9 %. Hyvänä velkaantumisosuutena Yritystutkimus pitää alle 40 %. Toimialaan suhteutettuna Yritys Oy sijoittuu 2011 ja 2012 mediaani arvon alapuolelle ja tarkastelujakson viimeisenä vuotena 2013 hieman alle alakvartiiliin. Edelliseen omavaraisuusasteeseen peilaten voidaan todeta, että yritys on pystynyt hyvin lyhentämään lainojaan tulorahoituksen turvin. Matala velkaantuneisuus ja hyvä käyttökate muodostavat Yritys Oy:lle hyvän mahdollisuuden lainojen hoitoon ja mahdolliseen lisärahoituksen saamiseen rahoituslaitoksilta.

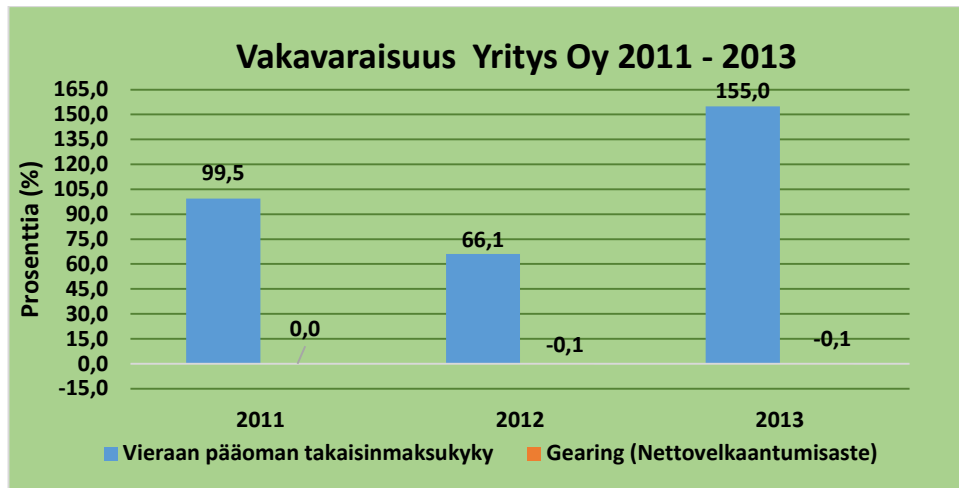
Yläkvartiiliin osoittaman korkean velkaantumisen toimialalla voisi ainakin osittain selittää kalliit kone ja laite hankinnat. Syynä voivat olla myös virheelliset tai ei-taroituksenmukaiset hankinnat.

Kuvio 12 Yritys Oy:n ja toimialan velkaantuneisuusprosentti 2011–2013 (Yritys Oy tilinpäätöstiedot Toimiala Online 2011–2013).

Tutkittaessa Yritys Oy:n kykyä maksaa lainojaan tulorahoituksen turvin, kuvataan sitä vieraan pääoman takaisinmaksukyvyllä. Vuoden 2011 tunnusluku kertoo, että se pystyisi maksamaan yhden tilikauden nettotuloksellaan 99,5 % korollisista veloistaan pois. Vastaavat luku vuonna 2012 on 66,1 %. Tulos on hyvä, vaikka kannattavuuden tunnusluvuissa ilmenikin notkahduksia vuoden 2012 kohdalla. Vuonna 2013 yritys olisi pystynyt maksamaan velkansa pois jo 155 %:i nettotuloksestaan. Verrattaessa vieraan pääoman takaisinmaksuaikaa pitkäaikaiseen maksuvalmiuteen, voidaan tilannetta pitää erittäin hyvänä.

Gearing-luku kertoo Yritys Oy:n omaavan rahaa enemmän kuin sillä on korollista vierasta pääomaa. Yritys Oy:n tapauksessa tunnusluvun arvon negatiivisuus ei johdu negatiivisesta omasta pääomasta. Tunnusluvun jäädessä alle 1, arvo on hyvä. Yritys Oy:n gearing-tunnusluku on vuonna 2011 0,0 %, 2012 -0,1 % ja vuonna 2013 -0,1 %. Vastaavia tunnuslukuja ei Toimiala Online tarjoa toimialalta, mutta kohdeyrityksellä arvoja voidaan pitää hyvinä. Edelleen luvun arvosta voidaan päätellä Yritystutkimuksen ohjearvoihin viitaten, että koko tarkastelujaksolla Yritys Oy:llä on ollut rahaa enemmän kuin korollista vierasta pääomaa.

Kuvio 13 Yritys Oy:n vakavaraisuus 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013).

4.6 Maksuvalmiuden tunnusluvut

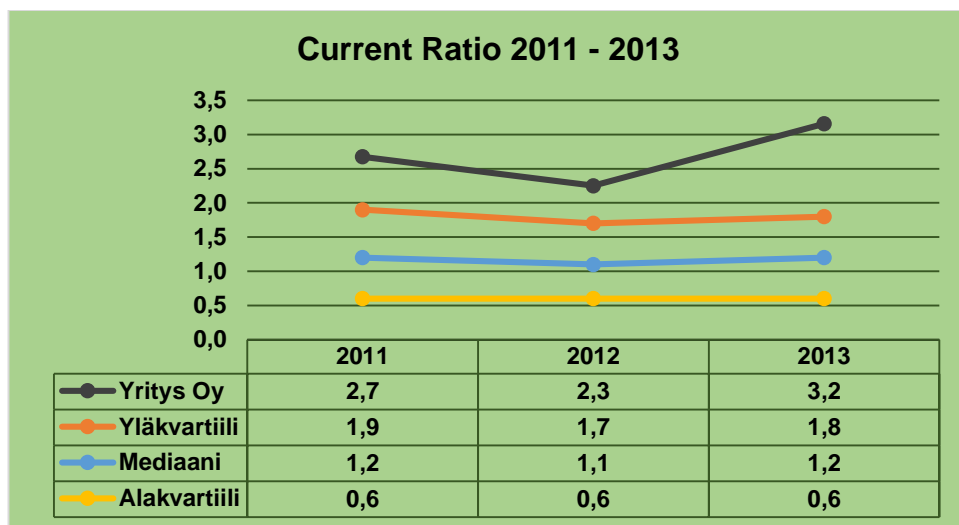
Taulukko 4 Yritys Oy:n maksuvalmiuden tunnusluvut 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013).

Yritys Oy			
	2011	2012	2013
Quik ratio	2,7	2,3	3,1
Current ratio	2,7	2,3	3,2
Rahoitustulosprosentti	28,0	17,4	26,0

Maksukykyä mitattaessa Quick Ratio ja Current Ratio tunnusluvut saavat tarkastelujakson aikana samat arvot, lukuunottamatta vuoden 2013 0,1 prosenttiyksikön muutosta. Tunnuslukujen samankaltaisuuteen vaikuttaa se, että Yritys Oy:llä ei ole juurikaan taseessaan vaihtuvia vastaavia. Tarvikevarastoa ei vuoden lopussa ole. Pääsääntöisesti kohdeyritys käyttää maan- ja pihanrakentamisessa asiakkaan tai asiakkaalle tilattuja tarvikkeita. Vuonna 2012 saatujen ennakoiden määrä (1700€) ei myöskään ole merkityksellinen erä tunnusluvun arvoa laskettaessa. Edellä mainitut seikat vaikuttavat Quick Ratio

tunnusluvun laskentaan. Voidaan todeta, että rahoituspuskuria on pystytty kasvattamaan tasaisesti koko seuranta ajan.

Yritystutkimuksen Current Ratio tunnusluvun ohjearvoihin nähden yrityksen arvot ovat hyviä. Hyvät arvot kertovat, että yrityksen likvidit varat kattavat lyhyellä tähtämellä erääntyvät velat, toisin sanoen maksuvalmius ja rahoituspuskuri ovat hyvät. Toimialaan verrattuna Yritys Oy:n arvo ylittää yläkvartiilin miltei prosentti yksiköllä koko tarkastelujakson ajan. Voimakkaisiin tunnusluvun muutoksiin voidaan hakea selitystä mm. kiertoaikaluvuista. Ostovelkojen ja myyntisaamisten tehostamisella näitä arvoja voidaan jonkin verran parantaa.

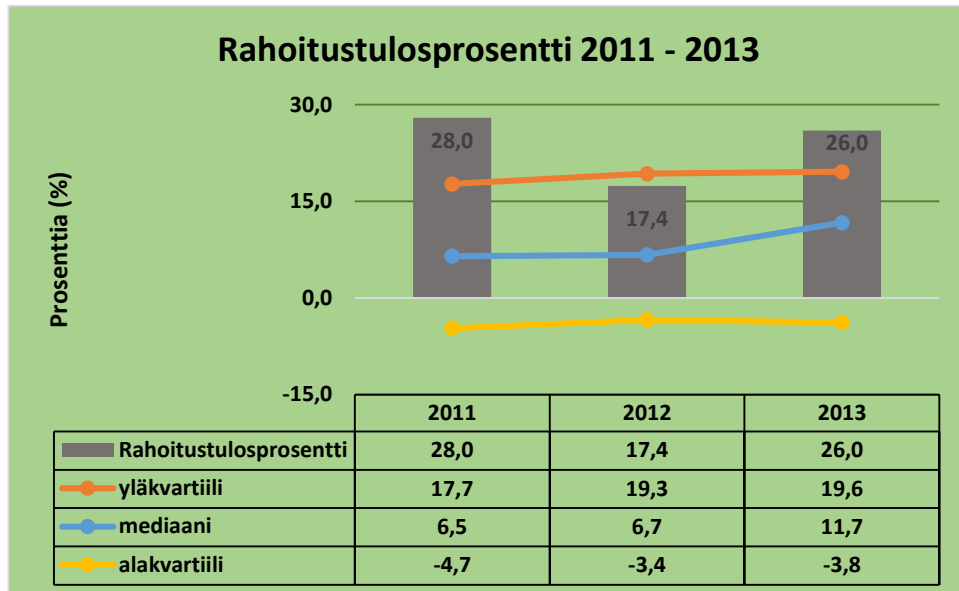

Kuvio 14 Current Ratio 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Tuloksista pystytään toteamaan, että vuoden 2012 kannattavuuden notkahdus näkyy rahoitustulosprosentissa. Rahoitustulos on pudonnut vuodesta 2011 vuoteen 2012 10,6 prosenttiyksikköä. Vuonna 2012 sen arvo jää noin kaksi prosenttiyksikköä toimialan yläkvartiilin arvosta. Rahoitustulosprosentti on kuitenkin noussut vuonna 2013 jo miltei vuoden 2011 tasolle. Toimialaan nähden rahoitustulos koko tarkastelujaksolla on kuitenkin hyvä, koska alakvartiilin antamat arvot painuvat negatiivisiksi.

Edelleen voidaan todeta, että liikevaihdosta on jäänyt jäljelle hyvä osuus lyhytvaikutteisten kulujen, rahoituskulujen sekä verojen vähentämisen jälkeen. Pitkävaikutteisia kuluja, kuten poistoja on pystytty kattamaan tulorahoituksella. Jäänyttä rahaa on voitu näin ollen käyttää mm. investointeihin, lainan lyhennyksiin ja osin-

gon jakoon. Toimialaan verrattuna kyseessä on hyvän maksuvalmiuden omaava yritys. Toimialalla negatiiviseksi painuva tunnusluvun arvo kertoo, ettei tulorahoitus ole riittänyt kaikkiin kuluihin, kuten verojen ja rahoituskulujen maksuun.

Kuvio 15 Rahoitustulosprosentti 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

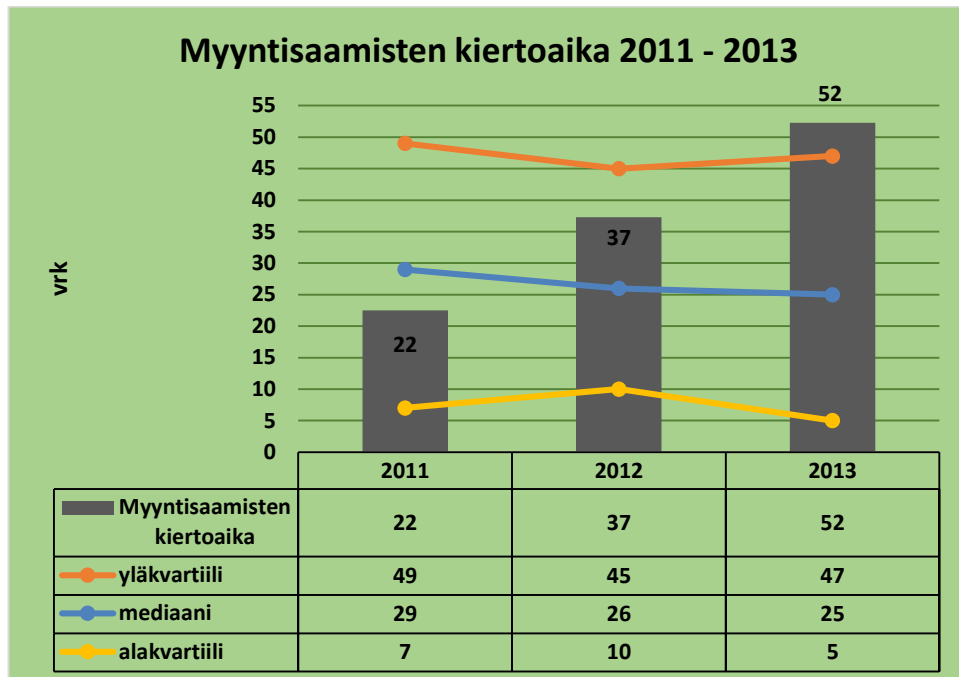
4.7 Kiertoaikojen tunnusluvut

Taulukko 5 Yritys Oy:n kiertoaikaluviut 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013.)

Yritys Oy			
	2011	2012	2013
Myyntisaamisten kiertoaika	22,5	37,3	52,3
Ostovelkojen kiertoaika	287,7	167,0	148,0

Myyntisaamisten kiertoaika Yritys Oy:n kohdalla on kasvanut voimakkaasti tarkastelujaksolla. Toimialalla myyntisaamisten kiertoaikatunnusluvut ovat olleet melko stabiileja vaikkakin hyvin vaihtelevaa. Yritys Oy:n myyntisaamisten kiertoaika tunnusluku sijoittuu toimiala näkökulmasta vuonna 2011 24 % alle mediaani arvon, 2012 jo 42 % yli mediaaniarvon ja peräti 108 % yli mediaaniarvon vuonna 2013.

Toimialan suureen hajontaan syynä saattaa olla erilaiset laskutuskäytännöt kuten esimerkiksi osalaskutukset, urakkalaskutukset, ennakkomaksut jne. Yritys Oy:n kohdalla suurin osa laskuista on kertaluonteisia laskutuksia. Kehityksen suunta kertoo, että myyntisaamisten perintää tulisi tehostaa kohdeyrityksessä. Oletetaan kuitenkin, että maksuehdot ovat tarkastelujakson aikana pysyneet samana. Osaltaan saattaa havaita myös muutoksia asiakkaitten taloudellisesta tilasta ja maksuvaikeuksista.

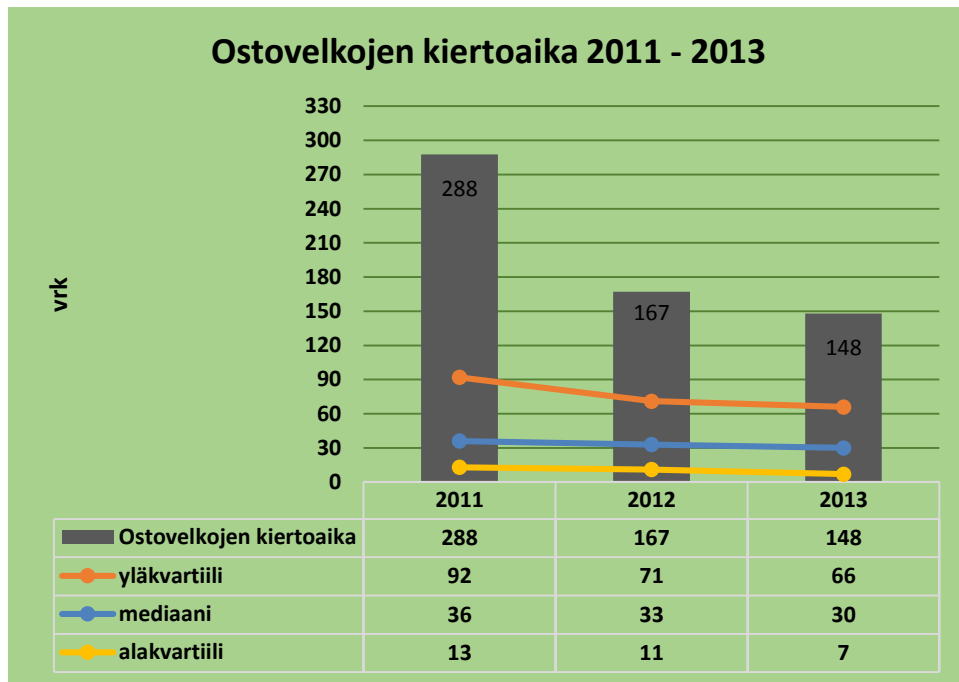

Kuvio 16 Myyntisaamisten kiertoaika 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

Kohdeyrityksen ostovelkojen kiertoaika on ollut vuonna 2011 288vrk, 2012 167vrk ja 2013 148vrk. Ne ovat huomattavasti korkeammat kuin toimialalla keskimäärin. 2011 ne ovat olleet 700 % yli mediaani arvon, 2012 406 % yli mediaaniarvon ja 2013 393 % yli mediaaniarvon. Yritys on tehnyt investointeja koneisiin tarkastelujakson vuosina. Hankinnat ovat ajoittuneet aina vuoden vaihteen tietämiin, lähelle tilinpäätösajankohtaa. Tämän johdosta onkin tulkittavissa, että isot ostolaskut ovat suurin vaikuttava tekijä korkeisiin arvoihin. Yritys Oy:n osamaksulla ostetun traktorin maksuvelvoitteet vaikuttavat kyseisen tunnusluvun korkeisiin arvoihin huomattavasti koko tarkastelujakson ajan. Maksuvaikeuksista tai maksuhäiriöistä johtuvaa syytä tähän ei ole havaittavissa, joten ostolaskujen maksutehostaminen olisi

suositeltavaa. Aiemmin esitelty Quick Ratio tunnuslukukaan ei puolla, että yrityksellä olisi maksuvaikeuksia.

Kohdeyrityksen osalta voidaan todeta, että kiertoaikojen suhde on kuitenkin oikea. On tärkeää, että myyntisaamiset saadaan kassaan ennen ostovelkojen maksua. Tämä edesauttaa myös tulo-rahoituksen riittävyyttä.

Kuvio 17 Ostovelkojen kiertoajat 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot ja Toimiala Online 2011–2013).

4.8 Kassavirtalaskelma

Myynnistä saatujen tulojen riittävyyttä menojen kattamiseen on kuvattu Yritys Oy:n osalta kassavirtalaskelmassa, joka on liitteenä 5. Rahan riittävyyttä ja maksukykyä kuvaava kassavirtalaskelma on laskettu oikaistun tuloslaskelman ja virallisen tasaan ja niiden liitetietojen pohjalta kassavirtaa aiheuttavista eristä. Yritystutkimuksen (2011, 52) mukaan oikaistua tasetta ei voida käyttää, koska tilinpäätösanalyysiin tehdyt oikaisut eivät ole kassavirtavaikutteisia.

Tutkimuksessa ensimmäinen rivi muodostuu myynnin kassaan maksuista. Liikevaihdosta vähennetään myyntisaamisten lisäys sekä lisätään vuoden 2012 kohdal-

la saatujen ennakoiden lisäys. Saatua arvoa pidetään prosentuaalisen laskelman peruslukuna eli 100 %.

Toimintajäämän kehitys on ollut alaspäin suuntautuvaa tarkastelujakson aikana. Prosentuaalisesta vertauksesta voimme todeta, että toimintajäämän osuus on ollut 43 % - 23 %, vuosien 2011–2013 aikana. Koska luku on voimakkaasti positiivinen, yrityksen maksukykyä voidaan pitää hyvänä. Tulorahoitus on riittänyt yrityksen lyhytvaikutteisten menojen maksamiseen. Kassavirtalaskelmasta voidaan myös havaita, että yritystoiminnan kuluja on pystytty karsimaan tarkastelujakson aikana. Täytyy muistaa, että kassavirtalaskelmassa ei oteta huomioon tehtyä palkkakorjausta, koska se ei ole kassavirtavaikutteinen.

Rahoitusjäämän kehitys on ollut samankaltainen kuin toimintajäämänkin. Verojen huomattava kasvu on vähentänyt osaltaan rahoitusjäämää vuosien 2012 ja 2013 kohdalla. Osinkojen määrän kohdalla on huomioitava, että Yritys Oy on vuonna 2010 muutettu toiminimestä osakeyhtiömuotoiseksi, jonka johdosta maksetut osingot vuonna 2011 ovat alhaisemmalla tasolla. Rahoitusjäämästä voimme päätellä, Yritys Oy:n suoriutuneen juoksevien maksujen lisäksi myös investoinneista sekä lainanlyhennyksistä aiheutuneista menoista. Rahoitusjäämän perusteella investointeihin on jäänyt rahaa. Investointi erässä on otettava huomioon, että poisotot lasketaan käyttöomaisuuteen, koska ne eivät ole kassavirtaa aiheuttava erä. On tärkeää, että kohdeyritys on pystynyt ja tehnyt investointeja toimintansa tukemiseksi, koska muuten toiminta ei olisi elinkelpoista.

Investointijäämä kertoo, että yritys on pystynyt tekemään investointeja omalla pääomalla vuosina 2011 ja 2012. Vuonna 2013, jolloin investointijäämä on jäänyt negatiiviseksi, on silti investoinnit pystytyt kattamaan 90 % tulorahoituksella. Tuolloin investointeihin on käytetty vierasta pääomaa, laskelman mukaan lyhytaikaista korollista pääomaa. Tarkempi tarkastelu osoittaa, että aikaisempien vuosin voitoilla on pystytty rahoittamaan myös suurempiakin investointeja. Vieraan ja oman pääoman sekä rahavarojen muutoksella voidaan todeta, että pitkäaikaisia lainoja on pystytty lyhentämään, mikä ilmenee investointijäämän jälkeisen tulevista eristä. Lyhytaikaiset saamiset ovat jonkin verran kasvaneet, mutta kassavaroja on pystytty kasvattamaan huomattavasti vuonna 2011. Myyntisaamisten perintää tehostamalla voidaan hakea hetkellistä lisäystä myös kassavirtaan.

Taulukko 6 Yritys Oy:n investointien tulo-rahoitusprosentti 2011–2013
(Yritys Oy:n tilinpäätöstiedot 2011–2013.)

Yritys Oy	2011	2012	2013
Investointien tulo-rahoitusosuus %	288,8	166,9	90,6

Yritys Oy:n investointien tulo-rahoitusprosentti on korkea. Satunnaisten tuottojen puuttuminen kuvaa Yritys Oy:n kohdalla tunnusluvun reliabiliteettia. Rahoitusjäämä on lähes kolminertainen investointimaksuihin nähden vuonna 2011. Vuonna 2012, jolloin kannattavuus oli heikko, on tunnusluvun arvo silti puolitoista kertainen ja vuonna 2013 miltei yksinkertainen investointimaksuihin nähden. Käytännössä tämä tarkoittaa, että investoinnit on rahoitettu vuosina 2011 ja 2012 täysin tulo-rahoituksen turvin, ja vuonna 2013 90 %:i tulo-rahoituksella. Vuonna 2013 noin kymmenen prosenttia investoinneista on rahoitettu vieraalla pääomalla. Tunnusluku kertoo miten monta prosenttia investointimaksuista on rahoitettu tulo-rahoituksella.

4.9 Trendianalyysi

Tuloslaskelman trendianalyysia, joka on liitteenä 6, tutkiessa voidaan todeta liikevaihdon olleen vuonna 2011 83 % vuoden 2011 tasosta. Suuret kehitysprosentit liiketoiminnan muissa tuotoissa ovat todellisuudessa pienten euromääräisten lisäysten aikaan saamaa. Perusvuoden nolla-arvo saa aikaan vertailuvuosien huihat kasvuprosentit. Kulupuolelta voimme havaita henkilöstökulujen pysyneen miltei perusvuoden tasolla. Kannattavuuden kannalta onkin tärkeää kiinnittää huomiota, etteivät henkilöstökulut kasva liian suuriksi. Voidaan päätellä, että henkilökunta määrä on työ määrään nähden sopivalla tasolla. Kannattavuuden osalta on huomioitava myös liiketoiminnan muiden kulujen määrän väheneminen.

Käyttökate on perusvuoteen nähden pienentynyt. Investointien määrä on tarkastelujaksolla kasvanut, mistä johtuvat puolestaan poistojen lisäys. Vaikka kannattavuus on heikentynyt, on Yritys Oy pystynyt tekemään investointeja. Poistot isona kulueränä ovat puolestaan kaventaneet liike tulosta, kun sitä verrataan perusvuoteen 2011.

Rahoitustuotot ja – kulut ovat vähentyneet sitten perusvuoden. Välittömien verojen osuus on noussut huikasti, ollen 2012 360 % ja 2013 250 % perusvuoteen verrattuna. Nettotuloksen laskeminen vuonna 2012 14 %:iin perusvuodesta 2011, voidaan pitkälti perustella verojen osuudella. Vielä vuonna 2013 maksettujen verojen osuus on 250 % perusvuoden tasosta. Tilikauden tulos todellisilla palkkakustannuksilla on vuonna 2012 33 % perusvuodesta ja 2013 77 % perusvuoteen nähden.

Taseen trendianalyysi (liite 6) kertoo poistojen vähentäneen rakennuksien suhteellista osuutta. Koneisiin ja kalustoon ei ole investoitu 2012 perusvuoden tavoin. Kalustoa on osittain vaihdettu, josta vähennys johtuu. Puolestaan vuonna 2013 investointien määrä on noussut verrattuna edelliseen vuoteen, muttei ole saavuttanut perusvuoden 2011 tasoa. Muut aineelliset hyödykkeet ovat yksittäisenä taseeränä kasvaneet vuonna 2012. Tämä johtuu maa-ainesten otto paikan lisäyksestä sekä piha-asfaltoinnista. Pysyvien vastaavien osuus on perusvuoteen nähden laskenut 10 % 2012 ja 9 % vuonna 2013.

Aineet ja tarvikkeet erän suuret lisäys- prosentit aiheutuvat myös euromääräisesti pienistä summista. Lyhytaikaisten saamisten suuri muutos johtuu pääasiassa myyntisaamisten kasvamisesta, mitä käsiteltiin jo kiertoaikalukujenkin yhteydessä. Likvidit varat ovat pysyneet tilikausien aikana miltei perusvuoden tasolla. Vastattavaa puolen oman pääoman kasvutrendi koostuu suurelta osin kertyneistä voittovaroista. Oman pääoman vankasta asemasta kertoo koko oman pääoman positiivinen kehitys vuoden 2012 kohdalla, vaikka kannattavuus ja liikevaihto laskivat.

Pitkäaikaisen vieraan pääoman erät korostuvat trendianalysissä hyvin kuvaavasti. Vuonna 2012 on näistä ollut jäljellä enää 60 % ja 2013 enää 37 % perusvuoteen 2011 verrattuna. Korollisen lyhytaikaisen velan kasvu johtuu yrityksen tekemästä osamaksu kaupasta, jonka vaikutus näkyy koko tarkastelujakson aikana. Oikaistu

vieras pääoma kertoo, että vieraan pääoman osuus osuutta on pystytty pienentämään koko tarkastelujakson ajan.

Trendianalyysin perusteella Yritys Oy:n toiminnasta voidaan todeta sen olevan vakaalla pohjalla. Tutkimuksessa tuli hyvin esiin se, että vaikka tarkastelujaksoon kuului yksi kannattavuudeltaan heikko vuosi, se ei kuitenkaan välittömästi ole vaikuttanut yrityksen vakavaraisuuteen tai maksukykyyn. Tulevaisuuden näkymiä on kuitenkin vaikea arvioida trendianalyysin avulla, koska kausivaihtelut ovat suuria. Tämän hetkiset suhdannenäkymät ja yleisen taloudellisen tilanteen hankaloittavat myös tulevaisuuden arviointia. Vaikka Yritys Oy:n talous onkin vakaalla pohjalla eikä vieras pääoma rasita sitä liikaa, ei se anna oikeutta tehdä harkitsemattomia päätöksiä esimerkiksi investointien suhteen. Taloudellinen pohja luo kuitenkin turvan ja positiivisen näkökulman Yritys Oy:lle.

4.10 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmana oli selvittää Yritys Oy:n taloudellista tilannetta kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden osalta, sekä verrata saatuja tuloksia saman toimialan tietoihin vuosien 2011–2013 aikana. Näihin tuloksiin haluttiin liittää vielä analysointia investointimahdollisuuksien suhteen.

Laitisen (1992, 190) yrityksen terveyskolmiolla kuvattuna Yritys Oy seisoo vahvasti kärkikolmion varassa. Vaikka vuoden 2012 kannattavuus onkin ollut mittareilla mitattuna heikko, on silti tasapainoinen ja vahva vakavaraisuuden ja maksukykyyn suhde pitänyt kärkikolmion pystyssä. Tulee myös muistaa että, taloudellinen tilanne saattaa vuosien välillä vaihdella voimakkaastikin, mutta keskinäiset yhteydet yrityksen terveyskolmiossa tulee säilyttää. Kuten Yritys Oy:n kohdallakin kannattavuuden tilanne on parantunut miltei entiselle tasolle vuoden 2013 aikana. Näin ollen terveyskolmion kaikki osa-alueet ovat olleet vahvoja. Yritys Oy:n korkea omavaraisuusaste kestää heikentyntä kannattavuutta esimerkiksi suhdannevaihteluiden tai kilpailun kiristymisen vuoksi. Liiketulosprosentista voitaneen päätellä toiminnan saavuttaneen kannattavuutta niin hinnoittelun kuin kustannustenkin suhteen. Käyttökate puolestaan osoittaa yrityksen pystyvän tekemään investointeja jopa koko toimialaa paremmin.

Tässä opinnäytetyössä haluttiin käyttää mahdollisimman monia tunnuslukuja todellisen tilanteen selvittämiseksi. Vaikka työssä käsiteltiinkin tunnuslukuja hyvin laajasti, ovat niistä tärkeimpinä omavaraisuusastetta, käyttökatetta sekä Current ratiota ja sijoitetun pääoman tuottoa kuvaavat tunnusluvut. Tunnusluvuista löytyi monia selittäviä tekijöitä, joista uskotaan olevan hyötyä yrittäjälle. Tilinpäätöstietojen oikaiseminen on laaja-alainen prosessi, jossa yrityksen toimintaa täytyisi tuntea.

Taseessa pysyvien vastaavien osuus on suurempi kuin vaihtuvien vastaavien. Voidaan kuitenkin olettaa, että tämän tyyppisessä yrityksessä aineellisten hyödykkeiden osuus on suuri. Vastaavaa puolella oman pääoman suhde vieraaseen pääomaan on suurempi. Oma pääoma on muodostunut pääosin toiminnan voitollisuudesta. Pitkäaikaisen vieraanpääoman osuus lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan on suurempi. Suhde on oikea, jolloin korko- ja takaisinmaksuvelvoitteista pystytään suoriutumaan.

Pääoman suhde rahoitusrakenteessa on joustava, merkittävästi oma pääoma painotteinen. Vaikka vieraan pääoman osuus yrityksessä onkin vähäinen, voidaan kuitenkin todeta velan vipuvaikutuksen tuottaneen tuloa omalle pääomalle. Vieraan pääoman kasvattamista tulee kuitenkin harkita, koska vipuvaikutus saattaa myös muuttua päinvastaiseksi. Likvidien varojen osuus yrityksessä on melko suuri, mille voisikin miettiä sopivaa sijoitusta. Vaikka investointeja on tehty säännöllisesti, rahoja ei kuitenkaan kannata sijoittaa yli-investointeihin. Investoiminen sinänsä ei aiheuta Yritys Oy:n talouteen ongelmia vähäisen vieraan pääoman ja hyvän nettotuloksen perusteella. Investoinnit vaikuttavat pääoman tuottoprosentteihin. Se huomioon ottaen voidaankin todeta, että yritys niistä huolimatta toimii järkevästi ja kannattavasti. Tasainen ja kannattava kasvu sekä määrätietoiset investoinnit ovat pitäneet Yritys Oy:n rahoitustuloksen hyvässä kunnossa. Kokonais pääoman tuottoprosentti kertoo yrityksen tehneen tulosta investoinneillaan hyvin vuotta 2012 lukuun ottamatta. Matala vieraanpääoman osuus on tehnyt tunnusluvusta vahvan.

Alalla tehtävät investoinnit ovat monesti liikevaihtoon suhteutettuna suuria. Investointimahdollisuudet tunnuslukuihin pohjautuen voidaan nähdä kuitenkin mahdollisina vaihtoehtoina. Edelleen kassavirtalaskelman rahoitusjäämä osoittaa myös mahdollisuuden investointien tekemiseen koko tarkastelujakson aikana. Investoin-

tien tulee olla tarkkaan harkittuja ja niiden täytyy tuottaa tulorahoitusta vähintäänkin niin, että pääoman maksuveloitteet voidaan hoitaa. Investointien tulorahoitusosuuden korkea tunnusluku kertoo että Yritys Oy pystyy tekemään isojakin, kymmenien jopa sadan tuhannen euron investointeja ottamatta suuria lainataakkoja. Pääoman palautuskyky on hyvä sekä rahoitusriski matala.

Vähäinen nettovelkaantuneisuus antaa mahdollisuuden tehdä investointeja myös velkarahan turvin. Yritys Oy:n korkea käyttökateprosentti yhdistettynä matalaan velkaantuneisuuteen luovat hyvät mahdollisuudet velkojen hoitoon, sekä myös velan saamiseen rahoituslaitoksilta. Mahdollisesti lainarahalla ostettu kone tai laite, saattaisi hyvinkin toimia positiivisena vipuvaikutuksena tuoton lisäämiselle. Monet rahoitukseen viittaavat tunnusluvut antavat kuvan hyvin hoidetusta ja johdetusta yrityksestä. Rahoitustulosprosenttikin kuvaa jo tehtyjä investointeja. Tulkitsen, että jatkuva investointi on kohdeyrityksen vahvuus. Kalusto on nykyaikaista ja niitä vaihdettaessa hyvitysarvo on vielä kohtuullinen. Vakavaraisuutensa vuoksi yritys on pystynyt käyttämään investointimahdollisuuksia hyvin myös taantuman aikana. ”Tällöin konekauppa yleisesti ei ole vilkasta, on ostajan markkinat”, kiteyttää Yritys Oy:n toimitusjohtaja. Viimeisin toteutettu investointi Yritys Oy:ssä on kaivinkone. Kyseessä oli vaihto ns. pitkäperäisestä kaivinkoneesta lyhyt peräiseen. Investoinnilla haettiin tehokkuutta ja tätä kautta tulorahoituksen kasvua, koska lyhytperäinen kaivinkone on monikäyttöisempi mm. ahtaissa paikoissa työskennellessä. Sama ajatus on myös pyörivässä kauhassa, joka helpottaa ja nopeuttaa työskentelyä.

Vaikka investointiajankohdat ja traktorin osamaksuvelka ovatkin vaikuttaneet ostovelkojen pitkiin kiertoaikoihin, tulisi näihin kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota. Samoin myyntisaamisten perintää tulisi nykyisestä tehostaa. Nykyinen ihannetilanne tulisi kuitenkin säilyttää niin, että myyntisaamiset kiertäisivät nopeammin kuin ostovelat. Osto- ja myyntilaskujen kiertoajoissa tiedettiin olevan parannettavaa, mutta niissä tulokset yllättivät, että ne olivat niinkin pitkiä. Näitten osalta asioita Yritys Oy:ssä päätettiin tehostaa välittömästi.

Kun Yritys Oy:tä vertaa toimialaan, voidaan yksi selitteisesti sanoa sen olevan vahva yritys, vaikka se liikevaihtonsa perusteella sijoittuu tutkitun toimialan keski-suureen luokkaan. Toimialalla suhdanne- ja kausivaihtelut näkyvät jyrkemmin kuin

kohdeyrityksen tunnusluvuissa. Kokonaisuudessaan ja yksinkertaisesti Yritys Oy:n tilinpäätösanalyysistä voidaan sanoa, että kannattavuus on hyvä sekä tulorahoitusta on riittävästi. Yritys Oy:n velkataakka ei ole liian iso, ja pääomarakenne on terve. Sen johdosta myös maksuvalmius on kunnossa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Hyvä omavaraisuusaste kuvastaa lainojen takaisinmaksukykyä sekä tulorahoituksen riittävyyttä velvoitteiden hoitoon.

Tällä hetkellä maassa vallitsevan taloustaantumisen aikaan olisi hyvä miettiä olisiko Yritys Oy:ssä myös muita mahdollisia tulorahoituksen lähteitä. Työntekijöiden osaamista voisi jatkossa hyödyntää laajentamalla toimenkuvaa. Näitä asioita yrityksessä onkin jo mietitty. Kirjoittajan mielestä tässä opinnäytetyössä kohdeyrityksenä ollut yritys onkin varsin nykyaikainen ja aikaansa seuraava. Toiminnassa on panostettu työmukavuuteen ja -tehokkuuteen nykyaikaisilla koneilla. On oivallettu, että hyvä ja monipuolinen konekanta on tehokas ja toimintavarma, eivätkä korjauskustannukset nouse kohtuuttomasti.

5 POHDINTA

Tilinpäätösanalyysi aiheena on hyvin laaja. Sen rajaaminen olikin tehtävä tarkasti, niin ettei työ olisi liian ylimalkainen eikä puolestaan liian yksityiskohtainen. Työn edetessä näitä rajoituksia täytyi palata useasti. Tärkeää oli myös muistaa kenen näkökulmasta tutkimusta tehdään ja vastata nimenomaan siihen. Yrityksellä on jo pitkä toimintahistoria, joten tutkimustuloksen suunta oli jossain määrin jo ennalta odotettavissa. Tiedon syventäminen oli kuitenkin tuloksekasta ja tietojen analysointi toi toimitusjohtajalle esiin yksityiskohtia. Erityisesti kassavirtalaskelman jäämät olivat työntilaajan mielestä mielenkiintoisia.

Tutkimuksen tekeminen oli mielenkiintoista ja hyödyllistä, myös kirja-aineistoa aiheesta oli runsaasti saatavilla. Tilinpäätösanalyysi voidaan toteuttaa monella tavalla ja monilla laskukaavoilla. Tähän opinnäytetyöhön valikoitui kirjoittajan mielestä olennaisimmat ja juuri tälle yritykselle parhaimmat. Työn edesauttavana tekijänä oli, että asioita pystyi tarkistamaan ja kohdentamaan yrityksen toimitusjohtajalta työn edetessä. Yleisesti ottaen mietintää aiheutti tilinpäätösanalyysien luotettavuus. Kyseessä on kuitenkin yhden päivän tilanteen pohjalta tehtävä analyysi, jossa myös oikaisuissa saattaa tulla virheellisyyksiä. Huomioitavaa onkin, että oikaisu- ja tunnusluvut lasketaan samalla kaavalla. Mahdollisimman kattavan analyysin saamiseksi vaaditaan näkemystä ja kokemusta.

Yritys Oy oli vaihtanut tilitoimistoaan vuoden 2010 aikana. Aikaisempi tilitoimisto oli tehnyt kirjauksia hieman erilailla, kuin nykyinen, mikä toikin joitain laskennallisia ongelmia tilinpäätös-oikaisuissa. Lopputulokseen se ei kuitenkaan oleellisesti vääristä. Toimiala vertailu loi työlle oman haasteen. Koska Yritys Oy:n toimiala on laaja, oli hankala tehdä päätös mihin toimialaan tuloksia verrataan. Koska kiinteistöhuolto on tulolähteenä pienempi kuin maan- ja piharakennus, valituksi tuli jälkimmäinen. Toimiala Onlinesta ei kuitenkaan tuollaista yhdistelmää löytynyt, joten valittavaksi tuli maa- ja vesirakentaminen. Vertailutiedot toimialan sisällä ovatkin siltä osin hieman epäluotettavia.

Työn tuotoksena olisi voinut tehdä valmiin laskentakaavion, millä tunnuslukuja olisi voinut laskea jatkossakin. Kirjoittaja kuitenkin uskoo, ettei pienen yrityksen reaali-prosesseihin keskittyvä toiminta anna toimitusjohtajalle ajallisesti mahdollisuutta

tehdä analyysia itse. Tutkimuksen yhteydessä ja niistä saatujen tulosten myötä nousikin ajatus, että yrityksessä olisi potentiaalia myös muihin opinnäytetöihin. Tässä opinnäytetyössä tehtyyn aiheeseen liittyen esimerkiksi miten toiminnanohjausjärjestelmillä pystyttäisiin vaikuttamaan kiertoaikojen tehokkuuteen tai millaisia sijoitusmahdollisuuksia kertyneille voittovaroille voisi olla.

LÄHDELUETTELO

A 30.12.1997/1339. Kirjanpitoasetus.

Balance consulting. 2015. Tunnusluvut. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.1.2015]. Saatavilla: <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut>

Ikäheimo, S., Laitinen, E., Laitinen, T. & Puttonen, V. 2011. Laskentatoimi ja rahoitus. Vaasa: Vaasan Yritysinformaatio Oy.

Ikäheimo, S., Malmi, T. & Walden, R. 2012. Yrityksen Laskentatoimi. 5. uud. p. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kallunki, J-P. & Kytönen, E. 2007. Uusi tilinpäätösanalyysi. 6. p. Helsinki: Talentum Media Oy.

Kettunen, P., Mäkinen, V. & Neilimo, K. 1980. Tilinpäätösanalyysi. Espoo: Weilin+Göös.

KILA 1854/14.9.2010. Kirjanpitolautakunnan päätös.

KILA 21.11.2006. Yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä.

Kinnunen, J., Leppiniemi, J., Martikainen, T. & Virtanen, K. 2000. Yrityksen taloushallinnon perusteet. Helsinki: KY-palvelu.

Kinnunen, J., Leppäniemi, J., Puttonen, V. & Virtanen, K. 2002. Tietoa yrityksen taloudesta. Helsinki: KT-Palvelu Oy.

Kytönen, E. 2014. KTT. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu. Haastattelu 10.11.2014.

L 30.12.1997 / 1336. Kirjanpitolaki.

Laitinen, E. 1992. Yrityksen talouden mittarit. 2. p. Espoo: Weilin+Göös.

Leppiniemi, J & Kykkänen, T. 2013. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 8. uud. p. Helsinki: WSOYpro Oy.

Leppiniemi, J & Leppiniemi, R. 2006. Tilinpäätöksen tulkinta. 4. uud. p. Helsinki: WSOYpro.

- Leppiniemi, J & Leppiniemi, R. 2009. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. 6. uud. p. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita.
- Rajala, A. 2012. Jatkuva maksuvalmius: yrityksen elinehto. [Verkkolehtiartikkeli]. Luottolinkki. [Viitattu 5.1.2015]. Saatavilla: http://www.luottomiehet.fi/files/jatkuva_maksuvalmius_ari_rajala.pdf
- Rakennusalan suhdanneryhmä. 26.9.2014. Rakentaminen 2014–2015. [Verkkosivu]. Valtiovarainministeriö. [Viitattu 5.2.2014]. Saatavilla: https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/02_taloudelliset_katsaukset/20140926Rakent/Raksu-raportti_syyskuu_2014.pdf
- Salmi, I. 2012. Mitä tilinpäätös kertoo. Helsinki: Edita.
- Seppänen, H. 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. Helsinki: Kauppakamari.
- Toimiala Online. 2015. Tilastokanta. [Verkkosivu]. Finnvera tilinpäätöstilastot. [Viitattu 8.1.2015]. Saatavilla: <http://www2.toimialaonline.fi/>
- Vilkkumaa, M. 2005. Talouden apuvälineet johdolle. Helsinki: Yrityskirjat.
- Vilkkumaa, M. 2010. Yrityksen menestyksen mittarit. Tunnusluvut, yrityksen hinnan määrittäminen & tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Yrityskirjat.
- XXXXX, X. 2014. Toimitusjohtaja. Yritys Oy. Haastattelu 12.12.2014.
- Yritystutkimus ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudeamus Oy.

LIITTEET

Liite 1. Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava

Liite 2. Taseen kaava

Liite 3. Oikaistu kululajikohtainen tuloslaskelma

Liite 4. Oikaistu tasekaava

Liite 5. Yritys Oy:n kassavirtalaskelma 2011–2013

Liite 6. Yritys Oy:n trendianalyysi 2011–2013

LIITE 1 Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava

LIIKEVAIHTO

Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (+)/vähennys (-)

Valmistus omaan käyttöön

Liiketoiminnan muut tuotot

Materiaalit ja palvelut

Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Ostot tilikauden aikana

Varaston lisäys (-) / vähennys (+)

Ulkopuoliset palvelut

Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot

Henkilösivukulut

Eläkekulut

Muut henkilösivukulut

Poistot ja arvonalentumiset

Suunnitelman mukaiset poistot

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä

Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

Liiketoiminnan muut kulut

LIIKEVOITTO (-TAPPIO)

Rahoitustuotot ja -kulut

Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä

Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista

Muut korko- ja rahoitustuotot

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista

Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista

Korkokulut ja muut rahoituskulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ

Satunnaiset erät

Satunnaiset tuotot

Satunnaiset kulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

Tilinpäätössiirrot

Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)

Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) / vähennys (+)

Tuloverot

Tilikauden verot

Laskennalliset verot

Muut välittömät verot

TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava
(Yritystutkimus 2011, 12–13)

LIITE 2 Taseen kaava

Vastaavaa

PYSYVÄT VASTAVAT

Aineettomat hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet

Sijoitukset

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus

Saamiset

Pitkäaikaiset saamiset

Lyhytaikaiset saamiset

Rahoitusarvopaperit

Rahat ja pankkisaamiset

Vastattavaa

OMA PÄÄOMA

Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma

Ylikurssirahasto

Arvonkorotusrahasto

Käyvän arvon rahasto

Muut rahastot

Edellisten tilikausien voitto (tappio)

Tilikauden voitto (tappio)

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

PAKOLLISET VARAUKSET

VIERAS PÄÄOMA

Lyhytaikainen vieras pääoma

Pitkäaikainen vieras pääoma

Taseen kaava
(Yritystutkimus 2011, 28–29.)

LIITE 3 Oikaistu kululajikohtainen tuloslaskelma**LIKEVAIHTO****Liiketoiminnan muut tuotot****LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ**

Aine- ja tarvikekäyttö
Ulkopuoliset palvelut
Henkilöstökulut
Laskennallinen palkkorjaus
Liiketoiminnan muut kulut
Valmisteveraston lisäys/vähennys

KÄYTTÖKATE

Suunnitelman mukaiset poistot
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

LIKETULOS

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista
Muut korko- ja rahoitustuotot
Korkokulut ja muut rahoituskulut
Kurssierot
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset
Välittömät verot

NETTOTULOS

Satunnaiset tuotot
Satunnaiset kulut

KOKONAISTULOS

Poistoeron lisäys/vähennys
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys
Laskennallinen palkkorjaus
Käyvän arvon muutokset
Muut tuloksen oikaisut

TILIKAUDEN TULOS

Oikaistu kululajikohtainen tuloslaskelmakaava
(Yritystutkimus 2011, 14)

LIITE 4 Oikaistu tasekaava

PYSYVÄT VASTAAVAT

Kehittämismenot
Liikearvo
Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet
Rakennukset ja rakennelmat
Koneet ja kalusto
Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet
Muut osakkeet ja osuudet
Sisäiset saamiset
Muut saamiset ja sijoitukset

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä**Leasingomaisuus****VAIHTUVAT VASTAAVAT**

Aineet ja tarvikkeet
Keskeneräiset tuotteet
Valmiit tuotteet
Muu vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset
Sisäiset myyntisaamiset
Muut sisäiset saamiset
Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä**Rahat ja rahoitusarvopaperit****VASTAAVAA YHTEENSÄ****OMA PÄÄOMA**

Osake- tai muu peruspääoma
Ylikurssi-, vara- ja arvonorotusrahasto
Käyvän arvon rahasto
Muut rahastot
Kertyneet voittovarot
Tilikauden tulos
Pääomalainat

Taseen oma pääoma yhteensä

Poistoero
Vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja varaukset yhteensä**Oman pääoman oikaisu****Oikaistu oma pääoma yhteensä****VIERAS PÄÄOMA**

Pääomalainat
Lainat rahoituslaitoksilta
Eläkelainat
Saadut ennakot
Sisäiset velat
Muut pitkäaikaiset velat

Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä**Laskennallinen verovelka****Pakolliset varaukset****Leasingvastuut**

Korolliset lyhytaikaiset velat
Saadut ennakot
Ostovelat
Sisäiset ostovelat
Muut sisäiset korolliset velat
Muut sisäiset korottomat velat
Muut korottomat lyhytaikaiset velat

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä**Oikaistu vieras pääoma yhteensä****VASTATTAVAA YHTEENSÄ**

Oikaistu tasekaava
(Yritystutkimus 2011, 30)

LIITE 5 Yritys Oy:n kassavirtalaskelma 2011–2013

Yritys Oy Kassavirtalaskelma	2011		2012		2013	
LIIVEVAIHTO	669 274		553 978		612 755	
-/+ Myyntisaamisten lisäys/vähennys	- 27 697		- 15 322		- 31 143	
-/+ Osatuloutuksen saamisten lis/väh	-		-		-	
+/- Saatujen ennakoiden lis/väh	-		1 700		-	
Myynnin kassaanmaksut	641 577	100 %	540 356	100 %	581 612	100 %
+ Liiketoiminnan muut tuotot	1		1 953		707	
- Ostot tilikauden aikana	- 102 178		- 151 101		- 157 783	
+/- Ostovelkojen lis/väh	66 232		- 41 772		- 12 498	
-/+ Vaihto-omaisuusennakoiden lis/väh	-		-		-	
- Liiketoiminnan kulut	- 330 758		- 224 690		- 228 818	
+/- Siirtovelkojen lis/väh	4 076		5 376		4 646	
-/+ Siirtosaamisten (pl. Osatuloutuksen saam.) lis/väh	2 870		- 1 300		- 2 915	
+/- Muiden lyhytaikaisten korottomien velkojen lis/väh	15 331		1 908		1 399	
+/- Pakollisten varausten lis/väh	-		-		-	
+ Valmistus omaan käyttöön	-		-		-	
+/- Muut kassaan- ja kassastamaksut	- 45 625		35 828		- 35 098	
Toimintajäämä	297 151	46 %	166 558	31 %	151 252	26 %
+ Rahoitustuotot	272		261		172	
- Rahoituskulut	- 5 536		- 4 060		- 3 378	
- Verot	- 13 806		- 49 715		- 34 452	
- Osingot/yksityiskäyttö	- 5 466		- 34 300		- 35 320	
+/- Satunnaiset tuotot/kulut	-		-		-	
Rahoitusjäämä	226 990	35 %	78 744	15 %	78 274	13 %
-/+ Investoinnit	- 78 597		- 47 179		- 86 439	
-/+ Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten lis/väh	-		-		-	
Investointijäämä	148 393	23 %	31 565	6 %	8 165	-1 %
+/- Pitkäaikaisen vieraan pääoman lis/väh	- 31 548		- 59 507		- 33 413	
+/- Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lis/väh	-		29 700		2 300	
+/- Pääomalainojen lis/väh	-		-		-	
+/- Oman pääoman maksullinen lis/väh (pl. Osingonj	-		-		-	
-/+ Muiden lyhytaikaisten saamisten lis/väh	- 15 331		- 1 908		- 1 399	
-/+ Likvidien varojen lis/väh	- 101 514		150		40 677	
	0		0		0	

Yritys Oy:n kassavirtalaskelma 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013.)

LIITE 6 Yritys Oy:n trendianalyysi 2011–2013

Yritys Oy Trendianalyysi

	2013	2012	2011
LIKEVAIHTO	92 %	83 %	100 %
Liiketoiminnan muut tuotot	70745 %	195316 %	100 %
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	92 %	83 %	100 %
Aine- ja tarvikekäyttö	154 %	148 %	100 %
Ulkopuoliset palvelut	45 %	34 %	100 %
Henkilöstökulut	97 %	100 %	100 %
Laskennallinen palkkakorjaus	100 %	100 %	100 %
Liiketoiminnan muut kulut	40 %	36 %	100 %
Valmisteveraston lisäys/vähennys			
KÄYTTÖKATE	95 %	73 %	100 %
Suunnitelman mukaiset poistot	106 %	103 %	100 %
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä			
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset			
LIKETULOS	89 %	54 %	100 %
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista			
Muut korko- ja rahoitustuotot	63 %	96 %	100 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	61 %	73 %	100 %
Kurssierot			
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset			
Välittömät verot	250 %	360 %	100 %
NETTOTULOS	70 %	14 %	100 %
Satunnaiset tuotot			
Satunnaiset kulut			
KOKONAISTULOS	70 %	14 %	100 %
Poistoeron lisäys/vähennys			
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys			
Laskennallinen palkkakorjaus	100 %	100 %	100 %
Käyvän arvon muutokset			
Muut tuloksen oikaisut			
TILIKAUDEN TULOS	77 %	33 %	100 %

Yritys Oy:n trendianalyysi 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013.)

PYSYVÄT VASTAAVAT	2013	2012	2011
Tutkimusmenot			
Kehittämismenot			
Liikearvo			
Muut aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat hyödykkeet yhteensä			
Maa- ja vesialueet			
Rakennukset ja rakennelmat	86 %	93 %	100 %
Koneet ja kalusto	93 %	86 %	100 %
Muut aineelliset hyödykkeet	94 %	126 %	100 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	91 %	90 %	100 %
Sisäiset osakkeet ja osuudet			
Muut osakkeet ja osuudet	100 %	100 %	100 %
Sisäiset saamiset			
Muut saamiset ja sijoitukset	100 %	100 %	100 %
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	100 %	100 %	100 %
Leasingvastuukanta			
Pysyvät vastaavat yhteensä	91 %	90 %	100 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Aineet ja tarvikkeet	2500000 %	3690000 %	100 %
Keskeneräiset tuotteet			
Valmiit tuotteet			
Muu vaihto-omaisuus			
Vaihto-omaisuus yhteensä	2500000 %	3690000 %	100 %
Myyntisaamiset	213 %	137 %	100 %
Sisäiset myyntisaamiset			
Muut sisäiset saamiset			
Siirtosaamiset			
Muut saamiset	93 %	80 %	100 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	150 %	108 %	100 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	79 %	100 %	100 %
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	102 %	104 %	100 %
Vastaavaa yhteensä	96 %	96 %	100 %
Osatuloutuksen saamiset			

Yritys Oy:n trendianalyysi 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013.)

	2013	2012	2011
OMA PÄÄOMA			
Osake- tai muu peruspääoma	100 %	100 %	100 %
Ylikurssi- ja arvonkorotusrahasto			
Käyvän arvon rahasto			
Muut rahastot			
Kertyneet voittovarot	148 %	143 %	100 %
Tilikauden tulos	77 %	33 %	100 %
Pääomalainat			
Taseen oma pääoma yhteensä	122 %	103 %	100 %
Poistoero			
Vapaaehtoiset varaukset			
Poistoero ja varaukset yhteensä			
Oman pääoman oikaisut			
Oikaistu oma pääoma yhteensä	122 %	103 %	100 %
VIERAS PÄÄOMA			
Pääomalainat			
Lainat rahoituslaitoksilta	37 %	60 %	100 %
Eläkelainat			
Saadut ennakot			
Sisäiset velat			
Muut pitkäaikaiset velat			
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	37 %	60 %	100 %
Laskennallinen verovelka			
Pakolliset varaukset			
Leasingvastuukanta			
Korolliset lyhytaikaiset velat	119 %	144 %	100 %
Saadut ennakot	0 %	1700000 %	100 %
Ostovelat	35 %	36 %	100 %
Sisäiset ostovelat			
Muut sisäiset korolliset velat			
Muut sisäiset korottomat velat			
Siirtovelat			
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	138 %	273 %	100 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	86 %	123 %	100 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	58 %	86 %	100 %
Vastattavaa yhteensä	96 %	96 %	100 %

Yritys Oy:n trendianalyysi 2011–2013
(Yritys Oy tilinpäätöstiedot 2011–2013.)